

KAPOSVÁRI FESTETICS KAROLINA KÖZPONTI ÓVODA PEDAGÓGIAI PROGRAMJA

Tagóvodái:

Temesvár Utcai Tagóvoda

Damjanich Utcai Tagóvoda

Tallián Gyula Utcai Tagóvoda

2018.

Tartalomjegyzék

BEVEZETŐ	4
A PEDAGÓGIAI PROGRAM ELKÉSZÍTÉSÉNEK, MÓDOSÍTÁSÁNAK TÖRVÉNYI HÁTTERE	4
AZ INTÉZMÉNYÜNK BEMUTATÁSA	5
1. GYERMEKKÉP, ÓVODAKÉP	7
1.1. GYERMEKKÉPÜNK.....	7
1.2. ÓVODAKÉPÜNK	8
2. PROGRAMUNK ALAPELVEI	9
3. PROGRAMUNK CÉLKITŰZÉSEI	10
3.1. ALAPVETŐ CÉLOK	10
3.2. ÁLTALÁNOS NEVELÉSI FELADATOK.....	10
<i>Az esztétikai érzelmek alakításának feladatai</i>	11
<i>Az intellektuális érzelmek alakításának feladatai</i>	12
3.3. A PROGRAMUNK RENDSZERÁBRÁJA	13
4. AZ ÓVODAI NEVELÉS FELADATAI	14
4.1. EGÉSZSÉGES ÉLETMÓD ALAKÍTÁSA	14
<i>Az óvodapedagógus feladatai</i>	14
<i>A gyermekek egészségének védelme, edzettségének biztosítása, óvása, megőrzése</i>	16
4.2. AZ ÉRZELMI-, AZ ERKÖLCSI ÉS AZ ÉRTÉKORIENTÁLT KÖZÖSSÉGI NEVELÉS	18
<i>Az óvodapedagógus feladatai</i>	18
<i>A felnőtt–gyermek kapcsolatában a Bátorító nevelés elvei jelenjenek meg</i>	22
4.3. AZ ANYANYELVI,- AZ ÉRTELMI FEJLESZTÉS ÉS NEVELÉS	23
5. AZ ÓVODAI ÉLET TEVÉKENYSÉGFORMÁI	24
5.1. JÁTÉK	24
<i>A játékhoz szükséges feltételek biztosítása, sok közös élményre épülő</i>	25
<i>játéktevékenység szervezése</i>	25
5.2. VERSELÉS, MESÉLÉS.....	28
<i>Az óvodapedagógus feladatai</i>	28
<i>A felhasznált irodalmi anyagok igényes összeállítása:</i>	29
5.3. ÉNEK, ZENE, ÉNEKES JÁTÉK, GYERMEKTÁNC	31
<i>Az óvodapedagógus feladatai:</i>	31
5.4. RAJZOLÁS, FESTÉS, MINTÁZÁS, KÉZIMUNKA	34
5.5. MOZGÁS	36
<i>Az óvodapedagógus feladatai</i>	37
5.6. A KÜLSŐ VILÁG TEVÉKENY MEGISMERÉSE	40
<i>Az óvodapedagógus feladatai</i>	40
5.7. MUNKA JELLEGŰ TEVÉKENYSÉGEK	44
AZ ÓVODAPEDAGÓGUS FELADATA	44
<i>A téli évszakban tervezett munka jellegű tevékenységeink</i>	46
5.8. A TEVÉKENYSÉGEKBEN MEGVALÓSULÓ TANULÁS	47
6. A FEJLŐDÉS JELLEMZŐI ÓVODÁSKOR VÉGÉRE	51
7. AZ ÓVODA GYERMEKVÉDELEMSEL KAPCSOLATOS TEVÉKENYSÉGE	56
8. A KIEMELT FIGYELMET IGÉNYLŐ GYERMEKEK ÓVODAI NEVELÉSE	59
8.1. A HÁTRÁNYOS ÉS HALMOZOTTAN HÁTRÁNYOS HELYZETŰ GYERMEKEK ÓVODAI NEVELÉSE, FEJLESZTÉSE	59
8.2. A SAJÁTOS NEVELÉSI IGÉNYŰ GYERMEKEK INTEGRÁLT ÓVODAI NEVELÉSE, FEJLESZTÉSE	60
8.3. A BEILLESZKEDÉSI, TANULÁSI, MAGATARTÁSI NEHÉZSÉGGEL KÜZDŐ GYERMEKEK ÓVODAI NEVELÉSE, FEJLESZTÉSE.....	63
8.4. TEHETSÉGES GYERMEKEK ÓVODAI NEVELÉSE, FEJLESZTÉSE	64

9. AZ ÓVODAI ÉLET MEGSZERVEZÉSÉNEK ELVEI.....	66
10. SZEMÉLYI ÉS TÁRGYI FELTÉTELEK	69
11. ÓVODÁNK KAPCSOLATRENDSZERE.....	70
12. ÜNNEPEINK, HAGYOMÁNYAINK.....	76
13. NEVELÉSI PROGRAMUNK DOKUMENTÁCIÓI.....	77
ÉRVÉNYESSÉGI RENDELKEZÉSEK.....	78
LEGITIMÁCIÓS ZÁRADÉK	79

BEVEZETŐ

A pedagógiai program elkészítésének, módosításának törvényi háttere

- 2003. évi CXXV. törvény az egyenlő bánásmódról és az esélyegyenlőség előmozdításáról, valamint az 1993. évi LXXIX. a közoktatásról szóló törvény.
- A 363/2012 (XII.17) Kormányrendelet az Óvodai Nevelés Országos Alapprogramjáról,
- a 2011. évi CXC. Törvény a Nemzeti Köznevelésről,
- a 229/2012. (VIII.28) Kormányrendelet a Nemzeti Köznevelésről szóló törvény végrehajtásáról,
- a 20/2012 (VIII.31) EMMI rendelet a nevelési – oktatási intézmények működéséről és a köznevelési intézmények névhasználatáról
- a gyermekek védelméről és a gyámügyi igazgatásról szóló 1997. évi XXXI. törvény és annak módosításai,
- a 32/2012 (X.8) EMMI rendelet a Sajátos nevelési igényű gyermekek óvodai nevelésének irányelvei
- 1998. évi XXVI. törvény a fogyatékos személyek jogairól és esélyegyenlőségük biztosításáról.
- 137/2018.(VII.25.) Korm.rendelete az Óvodai nevelés országos alapprogramjáról szóló 363/2012.(XII.7.) Korm.rendelet módosításáról

A Kaposvári Festetics Karolina Központi Óvoda pedagógiai programja 2002-ben, **Nagy Jenőné: „Óvodai nevelés a művészetek eszközeivel” c. alternatív óvodapedagógiai program adaptációja** alapján készült, melyet a törvényi előírásoknak megfelelően már többször módosítottunk. Jelen törvényi kiegészítésekkel módosított és egybeszerkesztett pedagógiai programunk **2018. szept. 01-től** kerül bevezetésre.

Az intézményünk bemutatása

Szeretettel köszöntjük mindazokat, akik a Kaposvári Festetics Karolina Központi Óvoda pedagógiai programját választották.

Kaposváron 2009 tavaszán óvodák összevonására került sor, melynek során 2009. júl. 01-től a Kaposvári Festetics Karolina Központi Óvoda Kaposvár Megyei Jogú Város Önkormányzatának egyik legnagyobb integrációs egysége lett.

Az integrált óvodai egység Kaposvár olyan gyermekintézménye, ahol a 3-6-7 éves gyermekek a pedagógiai programunkban megfogalmazott egységes célok, elvek, feladatok szerint nevelődnek. Nevelőtestületünk olyan szeretet pedagógiára épülő programmal dolgozik, amelynek nevelésfilozófiájában a gyermek-, pedagógusképében a feltétel nélküli szeretet jelenik meg.

A gyermekek igényeire, szükségleteire épülő program lehetővé teszi a gyermekek nyugodt, érzelem gazdag, egészséges, harmonikus fejlődésének elősegítését, a magasabb rendű érzelmek kibontakoztatásával, az életkori és egyéni sajátosságok, eltérő fejlődési ütemek figyelembevételével. A művészetek eszközei, a tevékeny óvodai élet, az AH-, AHA-, és HAHA élmények biztosítása, és a jól kidolgozott személyiségdiagnosztika lehetővé teszi számunkra, hogy minden kisgyermekben felfedezzünk azt, hogy mely területen több, jobb önmagához és társaihoz mérten, vagy éppen mik azok a területek, készségek, képességek, melyek fejlesztést igényelnek. A kiemelt figyelmet igénylő gyermekek (tehetséges, a sajátos nevelési igényű, a BTM-es, a hátrányos helyzetű gyermekek) nevelését jól kidolgozott tehetséggondozó programjainkkal, illetve egyéni fejlesztő, prevenciós munkánkkal, és a speciális felkészültséggel rendelkező szakemberekkel való szoros együttműködéssel valósítjuk meg.

A négy óvodából álló intézményegységünkben összesen 15 csoport működik, amely 375 gyermek befogadását teszi lehetővé. Központi óvodánk, a Festetics Karolina óvoda 1875 óta működő intézmény, mely 6 csoportos, míg tagóvodáink: a Temesvár utcai, a Damjanich utcai és a Tallián utcai 3 csoportosak. Homogén és vegyes életkorú csoportok egyaránt megtalálhatók minden intézményünkben, így a szülők beiratkozáskor eldönthetik, hogy gyermeküket milyen csoportba kívánják járattatni. A csoportszobáink tágasak, világosak, derűt, nyugodtságot árasztanak. Valamennyi szobában elkülönített „kuckók”, kialakított művészeti terek teszik lehetővé az elmélyült játékot, és a játékba integrált tanulás megvalósítását. Óvodáink családias jellegűek, zöldövezetben találhatóak, kialakított szép udvarokkal.

Az integráció szükségessé tette az intézményi dokumentumok egységesítését, így a közös célok, feladatok megfogalmazásakor figyelembe vettük a tagóvodák helyi adottságait, értékeit, így mindegyik óvodánknak megmaradt a sajátos, egyéni arculata.

Nevelőtestületünk szakmai felkészültsége, innovációs készsége, rátermettsége, elhivatottsága a bizonyíték arra a számos sikerre, elért eredményre, melyre az integráció óta eltelt időszakban tettünk szert:

- Számos, sikeresen elnyert TÁMOP pályázaton vettünk részt
- "Zöld óvoda" és a "Madárbarát óvoda" cím
- 2010 óta központi óvodánk, 2011 óta pedig tagóvodáink Tehetségpontként működnek.
- 2011-ben két jó gyakorlatunkkal: "Gyöngyös koszorú" és "Tücsök zenekar" (mellyel tehetséggondozó munkát is végzünk), elnyertük az "Előminősített referenciainstémény"-i címet
- 2013-ban központi óvodánk "Akkreditált Kiváló Tehetségpont" lett
- 2015-ben elnyertük a Minősített Referencia Intézményi címet
- 2016-ban Európai Tehetségpont lettünk
- 2018-ban Kincses Kultúróvoda
- 2018-ban Erasmus + TALENT (Tehetséggondozás, Alternatívák, Lendület, Eredetiség és Néphagyományok) c. pályázatával nemzetközi együttműködés Csíkszeredával
- 2018. Óvodánk részt vesz az EFOP-3.2.6. Művészetek által megvalósuló élményteli ének -zenei nevelés az óvodában c. projektben.
- Részt veszünk az EFOP-3.1.5-16-2016-00001 „A tanulói lemorzsolódással veszélyeztetettek intézmények támogatása” c. pályázatban

Úgy gondoljuk, hogy a mindennapi munkánk, az óvodáink jó híre és a nevelőközösségünk elhivatottsága, tettekkészsége, megújulni tudása a garancia arra, hogy a pedagógiai programunkat továbbra is magas szinten működtetve a legfontosabb partnereink számára vonzóak maradjunk és szívesen válasszák valamennyi óvodánkat.

Bekesné Porció Margit

Intézményvezető

1. GYERMEKKÉP, ÓVODAKÉP

1.1. Gyermekképünk:

Óvodai nevelésünk középpontjában a **GYERMEK** áll, aki egyedi és szociális lény.

Elfogadjuk az életkori fejlődésbeli különbségeket, a máságot, amelyet alapnak tekintünk a nevelésben, fejlesztésben.

Szemléletünkben minden gyermek:

- egy adott személyiség, egy individuum
- eltérő adottságokkal jött a világra
- eltérő környezetben nevelkedik
- eltérő az érdeklődése
- eltérő fejlettségi szinttel rendelkezik
- eltérő a fejlődési üteme
- eltérő a testi - lelki szükséglete

Hisszük és valljuk, hogy minden gyermek hordoz magában valamilyen **ÉRTÉKET**, hogy minden gyermek tehetséges, kreatív a maga módján. Minden gyermeknek joga van a fejlődéshez, ezért arra törekszünk, és **fő küldetésünknek tekintjük**, hogy az intézményünkbe járó gyermekek szeretetben, biztonságban, családias, humorral teli légkörben nevelődjenek.

Gyermekközpontú, befogadó, bátorító, és szeretet pedagógiánk alkalmazásával feltételezzük, hogy az óvodás kor végére minden Festetics Karolina Központi Óvodás gyermek:

- személyisége kiteljesedik;
- szereti, tiszteli, megismeri a múlt értékeit, hagyományait;
- vonzódik az élményekhez, a meséhez, zenéhez és az alkotó tevékenységekhez;
- kialakul az óvodás tartása;
- megismeri értékeit, hiányosságait;
- önállóvá, nyugodttá és kiegyensúlyozottá válik;
- tud önfeledten nevetni, felfedezni, csodálkozni; és
- olyan készségek, képességek birtokába jut, ami feltétele a sikeres iskolakezdésnek.

1.2. Óvodaképünk:

A Kaposvári Festetics Karolina Központi Óvoda minden gyermek érdekeit szem előtt tartó – **óvó-védő, szociális, nevelő-személyiségfejlesztő** –, a szülőket nevelő partnerként elfogadó intézmény.

Vezérlő szemléletünk: **az óvoda a gyermekeké**, fontos, hogy ott jól és biztonságban érezzék magukat az őket körülvevő és az értük dolgozó felnőttek szeretetteljes nevelő környezetében.

Óvodánk **lélekben emberi, hagyományaiban nemzeti, szellemében egyedi, erkölcsében családi intézmény**, ahol gyermek, szülő, pedagógus egyaránt jól és biztonságban érzi magát.

Felvállaljuk a helyi sajátosságaink, értékeink, hagyományaink, szokásaink közvetítését. „Csak tiszta forrásból” táplálkozunk és elutasítunk mindent, ami idegen az óvodás életkortől.

Óvodánk a **családdal együtt**, a családi nevelés kiegészítőjeként segíti a gyermekek személyiségének harmonikus fejlesztését.

Garantáljuk, hogy a gyermekek mindenekfelett álló érdekeinek érvényesítését tiszteletben tartjuk.

Biztosítjuk a közösségben végezhető sokszínű tevékenységen keresztül a műveltségterületek, emberi értékek közvetítését, a gyermekek sokoldalú személyiségfejlődését, az egyenlő hozzáférés elvére alapozva a hátrányok csökkentését, a gyermeki szükségletek kielégítését és a gyermekek egészséges fejlődéséhez, fejlesztéséhez szükséges személyi és tárgyi környezetet.

2. PROGRAMUNK ALAPELVEI

Szeretetteljes, biztonságérzetet adó, érzelem gazdag óvoda megteremtése, ahol a gyermeket elfogadás, tisztelet, szeretet, megbecsülés és bizalom övezi, és ahol a gyermekközpontúság úgy jelenik meg, hogy:

- gyermeki tartást, önállóságot, s ebből az önállóságból fakadó
- egészséges öntudatot, kibontakozási és önmegvalósítási lehetőséget, boldogságot ad a gyermeknek.

Kiindulási pontok:

- Minden gyermek a saját képességrendszerének figyelembevételével nevelhető, fejleszthető.
- A gyermeket nevelik, fejlesztik a társkapcsolatok, és az óvoda összes dolgozója.
- A felnőttek tetteikkel sugározzák a feltétel nélküli szeretetet, s azt, hogy:

„Tisztellek Téged, fontos vagy nekem, csakis Rád figyelek, és segítek Neked, ha szükség van a segítségemre”.

- Minden gyermek ismerje és tudja meg testi, lelki, szellemi értékeit, de azt is érzékelje, hogy mik a hiányosságai. Ezt fogja fel természetesen, minden lelki feszültség nélkül.

3. PROGRAMUNK CÉLKITŰZÉSEI

3.1. Alapvető célok:

- Az óvodások nyugodt, élmény gazdag, harmonikus fejlődésének elősegítése a magasabb rendű érzelmek kibontakoztatásával, az életkori és egyéni sajátosságok figyelembevételével.
- Sokoldalú képességfejlesztés segítségével a személyiség fejlődésének biztosítása, elősegítése.
- A gyermekek és a művészetek közötti erős érzelmi kötődés kialakítása.
- Néphagyományörzés, a helyi sajátosságok, szokások ápolása és átörökítése a gyermekek érzelmein és a tevékenységek sokoldalú megtapasztalásán keresztül.

3.2. Általános nevelési feladatok:

Az óvodai nevelés feladata az óvodáskorú gyermek testi és lelki szükségleteinek kielégítése. Ezen belül:

➤ **Egészséges életmód alakítása**

Az egészség valamennyi értékrendszerünkben megtalálható, az értékhordozók egyik fontos eleme, programunk egyik fő alappillére. Az óvodapedagógus életmódja, az egészséges lét kialakításához való viszonya alapot nyújt az óvoda egészséges életre nevelés kultúrájának megteremtéséhez. Programunkban az óvodásaink egészséges életmódjának alakításában pontosan meghatároztuk azokat az értékeket, amelyekre nagyon odafigyelünk a mindennapi gyakorlatban.

➤ **Az érzelmi, az erkölcsi és az értékorientált közösségi nevelés**

Szeretet-pedagógiát hirdetünk, minden módszertani eszközt annak szolgálatába állítunk, hogy a gyermekek gazdag, élményekkel teli életet éljenek meg óvodáinkban és szeretetburokban, szociális anyaölből nevelődjenek. Az érzelmi nevelés fontosságát sok-sok új módszerrel erősítjük meg.

➤ **Anyanyelvi-, értelmi fejlesztés és nevelés**

Az anyanyelvi nevelés valamennyi tevékenységi forma keretében megvalósítandó feladatunk. Az anyanyelv fejlesztése és a kommunikáció különböző formáinak alakítása – beszélő környezettel, helyes mintaadással és szabályközvetítéssel – az óvodai nevelőtevékenység egészében jelen van.

Programunkban az óvodások testi, lelki, szellemi szükségleteinek kielégítését **a magasabb rendű érzelmek (erkölcsi-közösségi, esztétikai és intellektuális)** differenciálódásának segítségével valósítjuk meg.

Az erkölcsi–közösségi érzelmek alakításának feladatai:

- Érzelmi biztonságot nyújtó, bizalmas, közvetlen, kiegyensúlyozott, szeretetteljes, állandó értékrendet biztosító, nyugodt, családi légkör megteremtése, a gyermekek biztonságérzetének megalapozása.
- Olyan óvodai élet megszervezése, melyben sok a közös élmény, a közös tevékenység.
- Erkölcsi tulajdonságok megerősítése a gyermekekben. (pl. az együttérzés, figyelmesség, segítőkészség, őszinteség, önfegyelem, pontosság, szorgalom, kitartás, állhatatosság, szabálytartás, önzetlenség, igazságosság, igazmondás.
- A mindennapi testi-lelki edzés lehetősége fejlessze a gyermekek erőnlétét, alkalmazkodó képességének fejlődését, testi harmóniájának kialakulását.
- Önmaguk és mások szeretetére, tiszteletére és megbecsülésére nevelés.
- A szociális érzékenység kialakítása, a másság elfogadása.
- A gyermek-gyermek, felnőtt-gyermek viszonyában megmutakozó pozitív érzelmi töltés segítse a konstruktív együttműködő, társas kapcsolatok kialakulását, az egészséges önérvényesítést és önértékelést. A gyermek képes legyen a környezetében lévő emberi kapcsolatokban megkülönböztetni a jót és a rosszat.
- A kapcsolatteremtő képességek megerősítése, mely segítse a barátkozást, s azt, hogy minden gyermek megtalálhassa helyét, szerepét a csoportban.

Az esztétikai érzelmek alakításának feladatai:

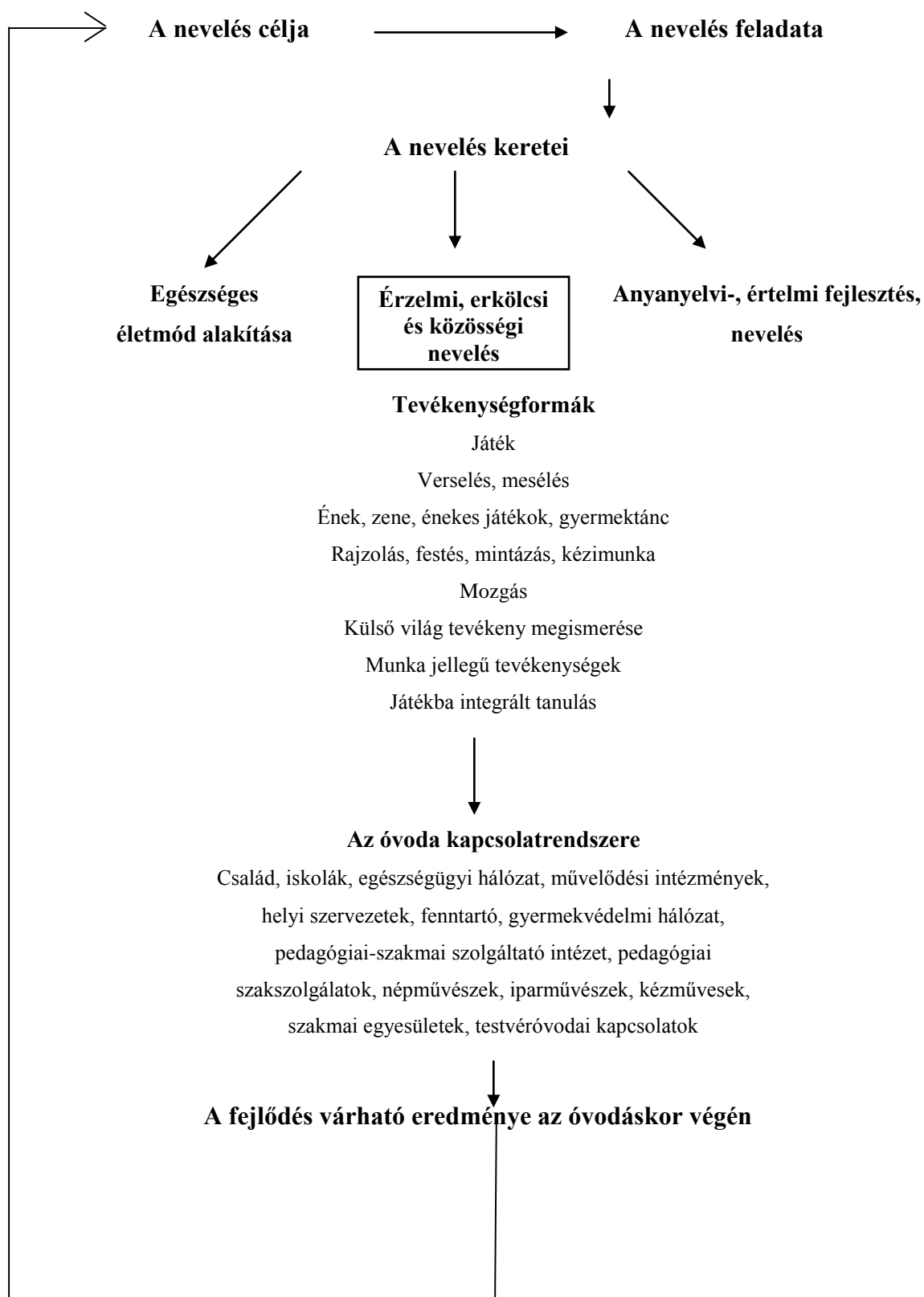
- Az egyéni igényeket is figyelembe vevő esztétikus, higiénikus gondozás elősegítése, az esztétikus megjelenés igényének fokozatos kialakítása.
- Harmonikus, összerendezett mozgás indirekt gyakorlása segítse elő az esztétikus, szép mozdulatok kialakulását.

- Az egészséges, esztétikus környezet biztosítása segítse a szépérzék kialakulását.
- Az ízlésformálás jelenjen meg az óvodáink mindennapjaiban, a természetben, tárgyi és emberi környezetben egyaránt.
- A tevékenységekben biztosítsunk rácsodálkozási élményeket, hogy a gyermekekben erősödjön az élménybefogadó képesség.
- Az esztétikai élmények legyenek alkotói és formálói a gyermekek esztétikai ítéletének.
- A gyermekek legyenek képesek a tárgyi, emberi, természeti környezetben észrevenni a szépet és a csúnyát.

Az intellektuális érzelmek alakításának feladatai:

- Az intellektuális érzelmek megjelenése segítse az érdeklődés felkeltését, a gyermekek tanulási vágyának kialakulását, a szűkebb-tágabb környezet nyitott, érzékeny befogadását.
- A gyermekek kíváncsisága, utánzási kedve fejlessze a pszichikus funkciókat: az érzékelést, észlelést, emlékezetet, figyelmet, képzeletet, gondolkodást, – különös tekintettel a kreativitás képességének megerősítésére.
- A kíváncsiságot felkeltő tevékenységek során szerzett tapasztalatok folyamatos feldolgozása fejlessze az egyszerű gondolkodási műveletek alkalmazását, ismeretek emlékezetben tartását.
- A meghitt beszélgetések erősítsék meg a gyermekek kommunikációs aktivitását, beszélőkedvét és a gazdag non verbális képességek megjelenését.
- Az érzelmi alapigények biztosítása – biztonságérzet, szeretetérzet, védettségérzet - segítse a gyermekeket abban, hogy érzésüket, gondolataikat szóban, mozgással vagy képi eszközökkel szabadon kifejezhessék.

3.3. A programunk rendszerábrája

4. AZ ÓVODAI NEVELÉS FELADATAI

4.1. Egészséges életmód alakítása

Minden gyermeknek joga van az egészséges élethez, mely magába foglalja az egészséges életmódot, a testápolást, a tisztálkodást, az étkezést, különösen a magas cukortartalmú ételek és italok, a magas só- és telítetlen zsír-tartalmú ételek fogyasztásának csökkentését, a zöldségek és gyümölcsök illetve tejtermékek fogyasztásának ösztönzését, a fogmosást, az öltözködést, a pihenést, a betegségmegelőzést, és az egészségmegőrzés szokásainak alakítását. Ehhez azonban időben kell fejleszteni testi képességeit, mozgáskészségét, edzettségét, s formálni kell a családok életmódbeli szokásait is az egészséges nemzedék felnövekvése érdekében.

Az egészséges életmódra nevelés célja:

- A gyermekek egészséges életvitel-igényének alakítása, testi fejlődésük elősegítése.

Az óvodapedagógus feladatai:

- A gyermekek gondozása, testi szükségletük, mozgásigényük kielégítése.
- A gyermekek egészségének védelme, edzettségének biztosítása, óvása, megőrzése.
- A gyermekek fejlődéséhez és fejlesztéséhez szükséges egészséges, biztonságos, esztétikus környezet megteremtése.

A gyermekek gondozása, testi szükségletük, mozgásigényük kielégítése:

Az óvodába kerülés előtt, a nyári időszakban elvégzett családlátogatásokon a szülők beleegyezésével a gyermekekről anamnézist készítünk, amely a gyermekek testi szükségleteinek feltárására irányul.

A növekedés, a fejlődés üteme minden gyermeknél másképpen alakul. Ezért a gyermekekkel együtt folyamatos megfigyeléssel, (pl. testsúly, testmagasság, szemem színe, hajam színe, láb-kéznymat, fogazat, kisfiú-kislány, stb.), **összehasonlító méréseket** végzünk, amiket esztétikusan elkészített funkció táblákon jelölünk a környezeti projektterben. Így a gyermekek és a szülők is folyamatosan, évről-évre nyomon tudják követni, hogy melyik gyermek hol tart a fejlődésben. Ez a **projektszerű tanulás** lehetőséget ad a gyermekeknek az önmegismerésre, a társak megismerésére, és matematikai tapasztalatok szerzésére.

A testi, lelki, szellemi egészség egyik alapvető feltétele a gyermek testi komfortérzetének kielégítése. Éppen ezért a gyermekek **gondozásának, testápolásának** alapvető feltétele, hogy a csoportokban dolgozó felnőttek és a gyermekek között meghitt, megértő viszony, a természetes **testközelség megléte** alakuljon ki, hiszen a gyermekek attól fogadnak el gondoskodást, segítséget, akik őszinte, megértő, hiteles viselkedéssel, bizalomkeltő metakommunikációs jelzésekkel közelednek feléjük, és tapintatot, elfogadást közvetítenek. Ilyen feltételek mellett megismerhetők a gyermekek igényei, családból hozott szokásai. A szokástanulás kiemelt nevelési feladatunk. Ezért valamennyi egészségügyi szokást megtervezünk és egyeztetünk a **dajkák bevonásával**. Az egészséges életmód szokásainak tanulásánál a többcsatornás megerősítést alkalmazzuk: verbális, mintakövető és vizuális jelek használatával. **Vizuális piktogramok** segítségével a gyermekek önállóan is el tudják végezni a különféle gondozási műveleteket, azok sorrendjét. Félévente vállalkozunk arra, hogy a gyermekek szokáselsajátítási szintjét projekt megfigyeléssel kövessük nyomon, így megtudhatjuk, hogy melyik gyermek hol tart a szokástanulásban. A szülőkkel való együttnevelés lehetőségét is segítjük ezzel a rajzos diagnosztikai mérésünkkel.

A gyermekek a napi háromszori **étkezéssel** tápanyagszükségletük $\frac{3}{4}$ részét az óvodában kapják. Ezért figyelemmel kísérjük a gyermekek étrendjét, hogy kellően változatos és megfelelő tápanyag összetételű legyen. Az étkezési szokásokat úgy alakítottuk ki, hogy minél kevesebb várakozási idő maradjon, jól szervezeten, a **folyamatosság módszerével** élünk. A gyermekeknek különböző táplálkozási szokásaik is vannak. A szülők segítségével igyekszünk megismerni ezeket, és kellő toleranciával elnézzük a kezdeti étvágytalanságot, válogatást. Később ösztönözzük a gyermekeket, de nem kényszerítjük őket az ételek elfogyasztására. Biztosítjuk, hogy a nap bármely időszakában ihassanak.

A testápolás a gyermekek tisztaságigényének kialakítását szolgálja. A gyermekek ápolása közben beszélgetünk velük, s csak akkor segítünk nekik, ha szükségük van a segítségünkre. Ezen a téren is nagy különbségek mutatkoznak a gyermekek között. Az óvoda és a család gondozási szokásainak összehangolása segít az azonos elvek betartásában. Különös gonddal védjük-óvjuk a gyermekek érzékszerveit: a bőrápoláshoz, fogmosáshoz, hajápoláshoz, az orr tisztán tartásához, a WC-használathoz megteremtjük az intim feltételeket úgy, hogy a gyermekek fokozatosan, egyre önállóbban végezhesék ezeket a teendőket.

Az időjárásnak megfelelő **öltözködés** védi a gyermekeket. Következésképpen kérjük a szülőket, hogy többretekintően öltöztessék gyermekeiket, s igyekszünk őket meggyőzni a praktikus, ízléses öltözködés előnyéről. Egészségügyi szempontból szükséges a benti cipő,

váltóruha és pizsama. Minden gyermeknek külön öltözőszekrény áll a rendelkezésére, melyben megtanulja szépen elrendezni ruháit, ezáltal alakul, formálódik a rend iránti igénye és az önállósága.

A **szabad mozgás** nélkülözhetetlen eleme az egészség megőrzésének, az óvodai életnek. Mindennap biztosítjuk esztétikus, biztonságosan kialakított udvarainkon a gyermekek számára a természetes nagy mozgásokat, melyeket egyénileg, szabadon végezhetnek a különféle mozgásfejlesztő eszközökön. Emellett a mindennapos, szervezett mozgásos tevékenységek, játékok is jól fejlesztik a gyermekek mozgáskoordinációját, harmonikus, összerendezett mozgását.

A gyermekek **alvásiigényének** egy részét az óvoda elégíti ki. A nyugodt pihenés feltétele a csend, a biztonság, a tiszta rendezett környezet, kényelmes fekhelyek és a pihenéshez szükséges személyes tárgyak (játékok, párnák, kendők, stb.). Az elalvás előtti meséléssel, és az azt követő altatódalok éneklésével a gyermekek átélik a szendergés állapotát. A gyermekek eltérő alvásiigényét és az alvási szokásait figyelembe vesszük és tiszteletben tartjuk. Egyórai nyugodt pihenés után az 5-6-7 éveseknek lehetővé tesszük, hogy felkelhessenek ha nem alszanak és csendes tevékenységet folytathassanak, természetesen alvó társaikat nem zavarva. A szabályok többszöri megszegése esetén azonban ezzel a lehetőséggel nem tud élni a gyermek.

A gyermekek egészségének védelme, edzettségének biztosítása, óvása,

megőrzése:

Az óvodában megbetegedett gyermeket fokozott gondoskodással, elkülönítve ápoljuk mindaddig, amíg szüleik meg nem érkeznek. Ez feltétlenül fontos láz, hányás, kiütés, hasmenés, bőrpír, erős köhögés esetén. A fertőzések terjedését gyakori szellőztetéssel, edzéssel, megfelelő öltözködéssel, jelecskével ellátott használati tárgyakkal (saját fésű, pohár, fogkefe, törölköző, stb.) igyekszünk meggátolni. Az egészségüggyel kapcsolatos egyéb szabályainkat a **Házirendünk** tartalmazza.

A 4-5 éves korban kialakuló alakváltozás, a hirtelen növekedés gyakran okoz hanyag testtartást. A szervezett mozgásos tevékenységeinkbe **prevenciós, fejlesztő tornákat** (tartásjavító, gerincerősítő és lábboltozat-erősítő tornák) is beiktattunk a deformitások megelőzése érdekében. Minden évben az óvodaorvos kiszűri azon gyermekeket, akiket valamilyen deformitás miatt gyógytornára javasol. Velük heti több alkalommal az óvodánkba kiutazó gyógytornász foglalkozik.

A gyermekek egészséges életmódját úgy lehet biztosítani, ha mindennap **edzési** lehetőséget teremtünk a számukra. Erre a legtöbb lehetőséget a szabadban tartózkodás adja, mely növeli a gyermekek ellenálló képességét. Környezetünk adta lehetőségeinket kihasználva sokat sétálunk, kirándulunk. A gyermekek kerékpározhatnak, motorozhatnak, rollerezhetnek az óvodáink udvarán. Mindennapos az ebéd előtti **kocogás–futás**. A gyermekek a kijelölt futópályán önmaguk döntik el, hogy mennyit futnak. A felnőttekkel együtt végzett rendszeres kocogások, futások ösztönzően hatnak rájuk, és fokozzák a szív jó vérellátását, a rugalmasságot és az állóképességet.

Fontos, hogy a gyermekek már az óvodában megérezzék **a víz edző hatását**. Ezért jó idő esetén az udvarokon lehetőséget biztosítunk a pancsolásra, zuhanyozásra, vizes játékokra.

Óvodánk nevelőtestületi szinten kidolgozott **egységes egészségügyi szokásrendszerrel és egészségmegőrző szokásokkal dolgozik.**

A gyermekek fejlődéséhez, fejlesztéséhez szükséges egészséges, biztonságos, esztétikus környezet megteremtése:

Az óvoda feltételrendszere jelentősen befolyásolja a gyermekek egészséges életmódjának szintjét. Ezért gondoskodnunk kell a megfelelő tárgyi környezetről. Feladatunk, hogy az óvodáink udvarán és épületeiben a felszerelések, a berendezések megfeleljenek az egészségügyi és munkavédelmi előírásoknak, követelményeknek. A gyermekeket minden nap **rend és tisztaság** kell, hogy várja. Fontos az is, hogy a tárgyi környezetünk nyugtató hatású színharmóniát árásson.

Az óvodáink legfontosabb fejlesztési színtere az **udvar**. Lehetőség szerint úgy alakítottuk ki udvarainkat, hogy minden csoportnak állandó udvarrésze legyen, de lehetőséget teremtünk arra is, hogy a külön csoportba járó barátok, testvérek együtt játszhassanak az udvaron. Minden udvarrészünk esztétikusan kialakított. Virágoskertek, sziklakertek, kerti tavak, homokozók, favarak, füves és betonos területek, teraszok, veteményeskertek egyaránt megtalálhatók minden óvodánk udvarán.

A több funkciót betöltő **csoportszobáink** rendkívül otthonosak, barátságosak és jól felszereltek, alkalmasak a szabad, önfeledt játékokra. A galériák biztosítják a kétszintű szerepjáték lehetőségét. A bútorok minden csoportban természetes anyagból készültek. Könnyen mozgatható térelválasztókkal alakítottuk ki a különféle játszósarkokat, funkciósarkokat, illetve a művészeti tereket.

Az **öltözőink** ízlésesen, esztétikusan vannak berendezve. Az esetleges zsúfoltságot a folyamatos napirendünkkel, életszervezésünkkel igyekszünk elkerülni. A szülőket az öltözőben biztosított esztétikusan kialakított információs táblákon tájékoztatjuk az aktuális hírekről, a gyermekek fejlődési eredményeiről.

A **mosdóinkban** megfelelő méretű eszközök segítik a szükségletek kielégítését, ahol a gyermekek tisztálkodási eszközei jellel ellátva biztosítják a higiénikus testápolást.

Három óvodánkban **tornaszoba** is található. A sokféle tornaeszköz, kiegészítő tornaszer maximálisan szolgálja a gyermekek megfelelő testi nevelését. Itt nyílik lehetőség a gyermekekről készített videofilmek, természetfilmek megtekintésére, illetve óvodai rendezvények lebonyolítására is.

A Tallián Gyula Utcai Tagóvoda 2010. augusztusától a Vöröskeresztes Bázisóvodák szakmai hálózatának tagja, melynek révén a következő feladatokat látják el az intézményben: Általános segítőkészség és nyitott, empatikus, toleráns személyiség fejlesztése, a gyermekek egészségtudatos magatartásának formálása, az életkori és egyéni adottságoknak megfelelően, valamint a Vöröskereszt eszmei értékeinek megismerése és támogatása.

4.2. Az érzelmi-, az erkölcsi és az értékorientált közösségi nevelés

Az érzelmi-, erkölcsi és az értékorientált közösségi nevelés célja:

A gyermekek egyéni érdekeinek, tulajdonságainak, képességének kibontakoztatása a közösségen belül, a csoport normáinak tiszteletben tartásával.

Az óvodapedagógus feladatai:

- Érzelmi biztonságot nyújtó, szeretetteljes, kiegyensúlyozott, családi légkör megteremtése a befogadástól az óvodáskor végéig.
- Erkölcsi, közösségi szokások tanulása.
- A gyermek–gyermek, a felnőtt–gyermek pozitív érzelmi töltésű kapcsolatának kialakítása, az érzelmekre épülő kapcsolatteremtő-, és megtartó képességek formálása, erősítése a társas kapcsolatok létrehozása érdekében.

Érzelmi biztonságot nyújtó, szeretetteljes, kiegyensúlyozott, családi légkör megteremtése a befogadástól az óvodáskor végéig:

Az óvodáskorú gyermekek személyiségében az érzelmek dominálnak, ezért elengedhetetlen, hogy a gyermekeket az óvodában **érzelmi biztonság, szeretetteljes, derűs légkör** vegye körül, melyet az óvoda dolgozói folyamatos minta- és modelladással, közös, állandó értékrenddel alakítanak ki. A gyermekekben a családi légkör, a kedvező érzelmi töltés, hatások, és a pozitív attitűd által kialakul az érzelmi kötődés társaihoz és a felnőttekhez egyaránt. Ez olyan alaphangulatot ad, ami kapcsolatteremtésre, cselekvésre és tevékenységre ösztönzi őket.

Fontos, hogy a gyermekek **szabadon mozoghassanak** a csoportszobában, mosdóban, persze szemmel tartva őket. Ezzel is fokozható az otthonosság érzése. Óvodáinkban minden csoportnak megvan a csoport hagyománya, szokásrendszere, jelképrendszere, szimbóluma, ami sajátos, egyéni színezetet biztosít, s mélyíti a gyermekek összetartozását, együttérzését.

Minden gyermeknek tároló helyet biztosítunk, ahová saját kis kincseiket, eszközeiket, játékaikat, a mikrocsoportos tapasztalatgyűjtésen talált „értékeiket” tehetik, önállóan gondozhatják és kezelhetik.

A gyermekeket és szüleiket érkezéskor és távozáskor az óvoda öltözőiben, folyosóin nyugalmat árasztó hangszeres, **halk zene** fogadja.

A **befogadás időszaka** meghatározza a gyermekek óvodához kialakuló érzelmi kötődését. Mivel a gyermekek más-más érzelmekkel fogadják az óvodát, ezért jelentős az első óvodás napok élménye, emléke. Ezt az időszakot rendkívül gondosan tervezzük meg, amibe bevonjuk a szülőket is. A szülők első szülői értekezletén (júniusban) beszéljük meg a befogadás rendjét, a családlátogatások időpontját, a gyermekek jelét és a főbb tudnivalókat. Ezt követően a nyári időszakban, a megbeszélt időpontokban meglátogatjuk otthonaikban a leendő óvodásokat, ahol a szülők beleegyezésével kitöltjük az anamnézis lapot, mely alapján nyomon követhetjük a gyermekek testi-lelki fejlődését és megismerjük a gyermekek otthoni szokásait. A tényleges befogadási időszak aug. 15-től kezdődik. Ettől a naptól kezdve a befogadás végéig mindkét óvodapedagógus és a dajka az egész nap folyamán jelen van. Az óvodapedagógusok lehetőséget adnak ahhoz, hogy a gyermekek szüleikkel együtt ismerjék meg az óvodát. A szülők jelenléte a gyermekeknek biztonságot ad az új környezet elfogadásához, ugyanakkor a szülők megismerik az óvoda belső életét, a gyermekek napirendjét, tevékenységeit, szokásait. A sok érdekes, értékes játék mellett mesével, ölbeli játékokkal, mondókákkal kedveskedünk a gyermekeknek. Az idősebb óvodások is segíthetnek

a gyermekek befogadásában: mesedramatizálással, énekes játékkal, verseléssel, közös játékkal.

A gyermekek már a befogadás ideje alatt a tervezett szokásoknak megfelelően végzik a mindennapi tevékenységeket, amit sok-sok érzelmi megerősítéssel, játékos módszerrel gyakoroltatunk, természetesen szem előtt tartva a gyermekek egyéni képességeit, tempóját és az otthonról hozott szokásait. Az 5–6–7 éves gyermekek segítenek a kiscsoportosok öltöztetésében gyengédséggel és szeretettel körülvéve őket.

Befogadási programunkkal, az **„Engedjétek, hogy szeressünk Benneteket”** projekttel várjuk az óvodába érkező gyermekeket. Ettől a pillanattól elkezdődik az a nevelés, amit úgy fogalmaztunk meg, hogy szeretetteljes, biztonságérzetet adó, érzelemgazdag. A projekt teljes időtartama alatt az óvoda összes „lakója” részt vesz a legkisebbek fogadásában, igazi nagycsaládként, együttműködve, hiszen a mi felfogásunk szerint az óvoda teljes közössége felel azért, hogy a társadalomba belépő, kicsi, bizonytalan gyermekek minél előbb biztonságban érezzék magukat az óvodában. Befogadási projektünk nagyon tudatosan, részletesen megtervezett, célvezérelt folyamat. A projektnek köszönhetően könnyedén, zökkenőmentesen, és nem utolsó sorban tevékenyen válik minden apróság igazi óvodássá.

A befogadási időszakban megteremtett bensőséges kapcsolatokat fejlesztjük tovább a mindennapok tevékenységformáiban, a gyermekek társas kapcsolatainak fejlesztése érdekében. Mindehhez rendkívül gazdag és tevékeny életet, valamint sok közösen átélt élményt biztosítunk. Óvodáinkban már hagyományai vannak az ünnepeknek, melyek a gyermekek életében is nagyon fontosak. Hétköznapijaink egy részében az ünnepre való készülődést, a várakozás örömét helyezzük előtérbe, hogy az ünnepre hangoló örömteli közös tevékenykedés, a gyermekek közösségi viselkedésére maradandó hatást gyakoroljon. Fontosnak tartjuk, hogy ne a kapható ajándék, hanem a közös tevékenység és a mások számára készített meglepetés okozzon örömet.

Erkölcsei, közösségi szokások tanulása:

Óvodánk a gyermek nyitottságára épít és ahhoz segíti a gyermeket, hogy megismerje szűkebb és tágabb környezetét, amely a nemzeti identitástudat, a keresztény kulturális értékek, a hazaszeretet, a szülőföldhöz és a családhoz való kötődés alapja, hogy rá tudjon csodálkozni a természetben az emberi környezetben megmutatkozó jóra és szépre, mindazok megbecsülésére.

A gyermekek erkölcsi érzelmeinek fejlesztésére a gazdag hagyományokkal rendelkező magyar nép szokásain keresztül szeretnénk hatással lenni. Ennek érdekében a népi **szólások, közmondások** és az **erkölcsi tulajdonságok** összekapcsolását emeljük ki a gyakorlati munkában. A közmondásokat mindig úgy választjuk ki, hogy az a gyermekek számára könnyen érthető legyen, és pozitív érzéseket erősítsenek meg. A közmondás, szólás olyan tanácsot adjon, amely valamely életmegnyilvánuláshoz, tevékenységhez fűződik. (Pl.: „Sok kéz, hamar kész!” – segítségnyújtást erősíti)

A **közösségi, viselkedési szokások** tanulása kiemelt feladatunk. A gyermeki magatartás alakulásának szempontjából az óvodapedagógus, az óvoda valamennyi dolgozójának kommunikációja, bánásmódja és viselkedése modell értékű szerepet tölt be. Valamennyi viselkedési szokást, szabályt nevelőtestületi szinten rögzítettünk. A szokások gyakorlásához biztosítjuk a többcsatornás megerősítést. A testület által elfogadott viselkedési szokásokat (pl.: hogyan köszönünk a felnőtteknek, társainknak?, hogyan kérünk?, miként érdeklődünk?, hogyan köszönjük meg a segítséget?, hogyan tudakozódunk?, stb.) jól látható formában kiírjuk a falújságra a szülőknek, hogy láthassák, mik az intézmény által elfogadott és megengedett viselkedési, magatartási normák. Címe: **„Hogyan viselkedik egy jól nevelt Kaposvári Festetics Karolina Központi óvadás?”**

A félévi nevelési tervben ütemezünk **egy-egy viselkedési szokás projektszerű megfigyelését**. A rajzos diagnosztika a szülők figyelmét is felkelti, ami nagyon fontos, mert így tanulja meg, mit jelent a szokások tanulása-tanítása, valamint azt is megtanulja, hogy mi a fontos az óvadás gyermek nevelésében. Az óvodapedagógusok bármely szokás megtanításához tervezhetnek projektszerű megfigyeléseket.

A gyermek–gyermek, a felnőtt–gyermek pozitív érzelmi töltésű kapcsolatának kialakítása, az érzelmekre épülő kapcsolatteremtő és megtartó képességek formálása, erősítése a társas kapcsolatok létrehozása érdekében:

A gyermekek pozitív kapcsolata csak akkor alakul optimálisan, ha a gyermekek jól érzik magukat a csoportban. Bizalmuk, biztonságuk kialakulását elősegíti az óvoda felnőtt-, és gyermekközössége. Ebben kiemelkedő szerepük van az óvodapedagógusoknak, hiszen ők a gyermekek első számú modelljei, példaképei a társas viselkedés alakításában, a közösségi érzések kibontakoztatásában, a magatartás-, és viselkedésformák elsajátításában. Ők a

gyermek irányítói és társai is egyben. A jó nevelés alapja a **feltétel nélküli szeretet**, természetesen olyan határok, korlátok megszabásával, aminek az adott korosztály meg tud felelni.

A felnőtt–gyermek kapcsolatában a Bátorító nevelés elvei jelenjenek meg:

- A felnőtt próbálja **megérteni** – elsősorban érzelmileg – a gyermekeket.
- Parancsolás helyett **igyekezzen kérdezni**. (Ezzel elérhető, hogy a gyermekek igénye, akarata, energiája nincs visszafogva, hanem más irányba terelhetővé válik.)
- A gyermekek **mágikus képzeletét** vonja be a pozitív szociális kapcsolat, szokások kialakításába. (A csoport **szeretett bábja** ehhez kiváló lehetőséget biztosít.)
- A felnőtt magyarázatában jelenjen meg a **dolgozók pozitív oldala**.
- A felnőtt a gyermekek tevékenységéhez biztosítson **nagy szabadságot a határok pontos megjelölésével**. Többszöri „határátlépésnél” vezessen be konzekvenciákat.
- Alakítsa ki a **közösségi élet szabályait**. Legyen képes nevelési taktikát váltani, ha egymást követően eredménytelennek érzi a befolyásolását.
- A felnőtt segítse a gyermekbarátságok kialakulását, formálja úgy a kis csoportosulásokat, hogy a közösség többi tagjaihoz is kapcsolódjanak.
- A felnőtt nevelje a gyermekek érzésvilágát a kialakult konfliktusok feldolgozása során. A **konfliktust feloldó beszélgetéseket** kellő figyelemmel, kivárással hallgassa meg, hogy véleményt tudjon mondani a történetekről úgy, hogy a gyermekek felelősségérzete erősödjön.
- A felnőtt **bátorítson** minden gyermeket, hogy a belső elégedettsége, pozitív énképe kialakuljon. A bátortalan gyermekek nevelésekor a felnőtt minél többször örüljön a legkisebb elmozdulásnak, fejlődésnek.
- Az agresszív gyermek lehetőleg **ne kapjon figyelmet agresszivitásán** keresztül. A negatív viselkedési módot szándékosan mellőzni szükséges.
- A felnőtt–gyermek kommunikációjában világos, egyértelmű, konstruktív beszédhelyzet jelenjen meg a kívánság és az elvárás megnevezésével. A kapcsolat erősítését szolgálja a beszélő **partner megbecsülése, megértése** és a kompromisszumkeresés. **Mellőzendő:** a megbántás, a hibáztatás, a kritizálás, a kioktatás, a kiabálás, a panaszkodás és a prédikálás. (Az óvodapedagógus minden gyermeknek biztosítsa a személyes perceket, hogy a kapcsolatfelvevő képességüket megerősítse. Ezekben a beszélgetésekben a saját és a mások érzésének elfogadása kapjon hangot.)

- A gyermekek viselkedéskultúráját fejlessze a felnőttek példája, **bátorítása**, türelme, **bizalomelőlege** és az a szemlélete, ami a sikert észreveteti, és a sikertelenséget segít elviselni.
- A felnőttek tilalom helyett adjanak a gyermekeknek **választási lehetőséget**, hogy önálló döntéseket hozhassanak, és képessé váljanak a változásra. A felnőtt jelezze örömeivel a dicséretét, s csak félelemkeltés nélkül jelölje meg a veszélyeket, problémákat.
- A felnőtt használja fel a **humort** a szeretetkapcsolat kialakításához. (A humor a feszültséget feloldhatja, a görcsösséget megszünteti.)

4.3. Az anyanyelvi,- az értelmi fejlesztés és nevelés

Az anyanyelvi,- értelmi fejlesztés, nevelés célja:

- Az anyanyelvi nevelés beszélő környezettel, az óvodapedagógus helyes mintaadásával és szabálykövetítéssel minden óvodai tevékenységünkben megvalósítandó feladat. Az anyanyelv ismeretére, megbecsülésére, szeretetére nevelés közben a gyermek természetes beszéd-, és kommunikációs kedvének fenntartása, ösztönzése, a gyermek meghallgatása, a gyermeki kérdések támogatása, a válaszok igénylése a beszédhallás és szövegértés fejlesztése.
- Az anyanyelv szépségének, kifejező erejének megéreztetése, az önkifejezés megalapozása, a helyes nyelvhasználatra törekvés, az irodalmi érdeklődés felkeltése.
- A gyermekek egyéni érdeklődésére, kíváncsiságára, meglévő tapasztalataira, élményeire, ismereteire épülő változatos tevékenységek megteremtésével további élmények, tapasztalatok szerzése az őket körülvevő természeti és társadalmi környezetükről.

Az óvodapedagógus feladatai:

- A gyermekek nyelvi készségének differenciált fejlesztése.
- A gyermekek spontán és tervezetten szerzett tapasztalatainak, ismereteinek rendszerezése, bővítése, különböző tevékenységekben és élethelyzetekben való gyakorlása ,másképp értelmi képességeinek (érzékelés, észlelés, emlékezet, figyelem, képzelet, gondolkodás, alkotóképesség) fejlesztése, valamint a képzelet és kreativitás fejlődését ösztönző környezet biztosítása.

- Migráns gyermekek egyéni fejlesztése a magyar nyelv megismertetése terén.

A gyermekekkel az őket körülvevő világot érzékszerveiken keresztül, tapasztalati úton, különböző tevékenységekben és élethelyzetekben ismertetjük meg. Az anyanyelvi,- értelmi nevelés valamennyi tevékenységi formánkat átöleli, hiszen kiemelt óvodapedagógusi feladatunknak tekintjük.

5. AZ ÓVODAI ÉLET TEVÉKENYSÉGFORMÁI

5.1. Játék

A játék emberalakító, komplex tevékenység, melyben a gyermeki képzelet szabadon szárnyalhat. Óvodai nevelésünk legfontosabb és leghatékonyabb eszköze, a gyermek legfőbb tevékenysége a **mással nem helyettesíthető Játék!**

A tevékenység célja:

- A gyermekek szabad képzeletének elősegítése, az élmények többszöri átélésével az egyéni vágyaik és ötleteik kibontakoztatása. A gyermek szabad játékválasztásának tiszteletben tartása.

Az óvodapedagógus feladatai:

- A játékhoz szükséges feltételek biztosítása, sok közös élményre épülő játéktevékenység szervezése.
- A 3–6–7 éves korban megjelenő játékfajták, a népi játékok s azok tartalmának, minőségének gazdagítása, a gyermekek jelzéseinek megfigyelése és elemzése a játékon keresztül.
- A gyermekek beszédképességének differenciált fejlesztése a játékszituációkban.
- Az óvodapedagógus játéksegítő, kezdeményező, együtt játszó, támogató, serkentő, ösztönző játékirányító metódusainak alkalmazása.

A játékhoz szükséges feltételek biztosítása, sok közös élményre épülő

játéktevékenység szervezése:

A játék legfontosabb szubjektív feltétele **az óvodapedagógus személyisége**. Csak akkor érthetjük meg a gyermekek játékát, ha mi magunk is szeretünk, tudunk és merünk játszani. Akkor tudjuk átérezni az örömet, amit a gyermekeknek a játék nyújt, ha beleéljük magunkat a játékba és részt veszünk benne. A játék folyamatában az óvónő **tudatos jelenléte biztosítja az élményszerű, elmélyült gyermeki játék kibontakozását**, előmozdítását.

Fontos, hogy olyan **léggört** teremtsünk, amelyben a gyermekek maguk dönthetik el, hogy kivel játszanak, milyen játékot, milyen eszközzel és mennyi ideig. A gyermekek nyugodt, szabad játékához a **tereket** úgy alakítottuk ki, hogy a különböző típusú tevékenységhez elkülönített játékkuckók, sarkok álljanak rendelkezésre, ahol minden szükséges eszközt, kelléket egy helyen találnak a gyermekek. Így egymás zavarása nélkül egyedül, vagy együttműködve tevékenykedhetnek. A tájékozódást a sarkokat jelképező szimbólumok, jelek segítik. Így a kiscsoportosok is képesek eligazodni a csoportban, tudják minek hol a helye, mivel hol lehet játszani, mit hova kell elpakolni.

A játéktevékenység az óvoda kinyitásával elkezdődik, így ettől a perctől kezdve a kisgyermek szabadon választott játékkal játszhat. **A játékhoz szükséges időt** a folyamatos napirendünkkel és a játékba integrált tanulással biztosítjuk. Ezáltal a gyermekek egybefüggően, a játékok elrakása nélkül több órán át, vagy akár több napon keresztül is játszhatnak ugyanazzal a tevékenységgel.

A **játékhoz szükséges eszközökkel** gazdagítjuk a gyermekek elképzeléseit, ezért olyan játékeszközöket vásárolunk, amelyek ízlésesek, praktikusak, színesek és jó minőségűek. A kicsiknek sok, egyforma eszközt, a nagyobbaknak pedig rendkívül sok kelléket, dramatikus eszközt, félkész játékot biztosítunk, ezzel is fejlesztve kreativitásukat.

A gyermekek a játékukban megjelenítik a közösen átélt tevékenységeket, így minél több **közös élményre** épülő tevékenységet szervezünk: mikrocsoportos és csoportos sétákat, kirándulásokat, programokat, amikbe aktívan bevonjuk a családokat is. Elvünk, hogy a **gyermekek önmagukhoz képest fejlődnek**. Hisszük, hogy mindenki másban ügyes, másképpen fejlődik egyéni képessége. Minden gyermekben meg kell találnunk azt, amiben ő a legügyesebb, legtehetségesebb, amit csak ő tud. Példamutatásunkkal fontos elérnünk azt,

hogy a gyermekek egymás sikerének velünk együtt örüljenek. Legközelebb is próbálkozzanak, ha nem úgy sikerült valami, ahogy szeretnék volna. Tudatosítjuk a gyermekekben, hogy nem dől össze a világ, ha nem sikerül valami elsőre. Így megtapasztalva a sikert, ill. a nehézségeket, sokkal bátrabban és nagyobb kedvvel próbálkoznak, legyőzve félelmüket a kudarctól. Nagyon fontos a folyamatos bátorítás, buzdítás, megerősítés, biztatás az egészséges énkép megalapozásához.

A 3–6–7 éves korban megjelenő játékfajták, a népi játékok s azok tartalmának, minőségének gazdagítása, a gyermekek jelzéseinek megfigyelése és elemzése a játékon keresztül:

A gyermekek játékában keverednek a különböző játékfajták. A **gyakorló játéknál** biztosítjuk, hogy kellő ideig ismerkedjenek a játékok tulajdonságaival, s megélik az **AHA-élményt**. A kicsik **szerepjátékában** szerepet vállalunk, ezzel is mintát adva, és tanulási helyzetet teremtve.

A rendszeresen, naponta ismétlődő meseélmény igazi táptalaja a **dramatikus játéknak** és a **bábozásnak**. A mesék megelevenítésében kezdetben aktívan részt veszünk, ezzel is modellt adva egy-egy szereplő, karakter megformálásához. A játékhoz szükséges kellékeket együtt készítjük el a gyermekekkel. A bábozás először az óvodapedagógus előadásával jelenik meg az óvodában. Minden csoportnak van kedvenc bábja, („**Szeretett báb**”) aki mindenhová elkíséri a gyermekeket, és hétvégén valakivel „haza is mehet”. A csoportok "szeretett bábja" olyan mágikus hatással van megtöltve aki mindent lát, mindent tud a gyermekekről, és még arra is képes, hogy a gyermeket megvigasztalja, meggyógyítsa, megdicsérje és esetenként elmarasztalja. Ahol ilyen mágikus báb van, ott mesebelivé válik az élet. A gyermekek a bábokat bátran és bármikor használhatják a nap bármely időszakában.

A **konstrukciós játék** legnagyobb örömét az adja, ha a gyermek valamit egyedül alkothat. Ezért fontos, hogy minél gyakrabban élje át az **„én készítettem” alkotás örömét** minden gyermek, mert ez az érzés további felfedezésre sarkallja. Az elkészült alkotásokat egy polcra tesszük, ahol mindenki gyönyörködhet a másik munkájában. A konstrukciós játékhoz kapcsolva jelenik meg óvodánkban a **rajzolás, festés mintázás, kézimunka**, ahol a gyermekek a saját elképzeléseik, fantáziájuk alapján szabadon alkothatnak.

Az udvaron biztosítjuk a lehetőséget a különféle **mozgásos játékoknak, szabályjátékoknak, a népi ügyességi-, és sportjátékoknak, az énekes-dalos**

körjátékoknak. Az udvari játék során a gyermekeknek szabad teret és lehetőséget adunk. Udvarainkon rengeteg játékeszköz biztosítja a gyermekek színes és gazdag játéktevékenységét, és itt is igyekszünk kialakítani azokat a művészeti tereket, ahol a gyermekek rajzolhatnak, mesélhetnek, dramatizálhatnak, énekelhetnek, könyveket nézegethetnek.

A gyermekek játékát folyamatosan megfigyelve rengeteg értékes információ birtokába jutunk. Ezért a gyermekek játék közbeni beszédének, viselkedésének, magatartásának, társas kapcsolatainak, mozgásának, értelmi képességeinek nyomon követését a gyermekek személyiségdossierjában, a **Gyermektükörben** rögzítjük.

A gyermekek beszédképességének differenciált fejlesztése a játékszituációkban:

A játék számos lehetőséget teremt a kommunikációra, a párbeszéd kialakítására. Ezért nagyon sokat beszélgetünk a gyermekekkel spontán helyzetekben, gondozáskor és játék közben.

Az óvodapedagógus **beszéde modellértékű** kell, hogy legyen a gyermekeknek a szókapcsolatok, a kommunikáció, a non verbális jelzések (mimika, gesztus), a beszéd hatáselemeinek (hanglejtés, hangsúly, hangerő, ritmus, dallam, szünet) megfigyelése tekintetében. A hangszínnel, hangerővel bánni tudást leginkább a dramatikus játék segíti. Az óvodapedagógus által kezdeményezett **anyanyelvi játékok** adnak mintát az artikuláció, szókincs, kifejezőképesség fejlesztéséhez (pl. hangutánzó játékok, fonémahallás fejlesztő játékok, légzési technikát segítő játékok, szinonimakereső játékok stb.), ezért ezeket a játékokat nap mint nap játsszuk.

Az óvodapedagógus játéksegítő, kezdeményező, együtt játszó, támogató, serkentő, ösztönző játékirányító metódusainak alkalmazása:

Az óvodapedagógus játéksegítő metódusai szituációtól függőek. A gyermekek nyugodt játéka esetén követjük a játék alakulását, szemlélődünk, hagyjuk a gyermekeket szabadon, egyéni elképzeléseik, ötleteik alapján játszani. A kiscsoportosok esetében – ha szükség van rá – játékot kezdeményezünk, együtt játszunk velük. A kevésbé kreatív gyermekeket ötleteinkkel, javaslatainkkal segítjük. A játékba **csak abban az esetben avatkozunk direkt módon be**, ha a gyermekek durvák egymással, vagy ha veszélyeztetik egymás testi épségét és nyugodt játékát.

5.2. Verselés, mesélés

Ez a tevékenység az óvodai életünk állandóan zajos, nyüzsgő közegében a csend szigete. A mese világképet ad. A gyermek értelmi, érzelmi-, erkölcsi és közösségi fejlődésének és fejlesztésének a legfőbb segítője, hiszen fontos erkölcsi tanulságokkal, mondanivalóval szolgál: a jó mindig elnyeri jutalmát, a rossz pedig a büntetését.

A tevékenységben lehetőséget biztosítunk a gyermek saját vers-, és mese alkotására, azok mozgással és ábrázolással történő kombinálására, hiszen ez az önkifejezés egyik módja.

A tevékenység célja:

- A magyar gyermekköltészet, a népi, dajkai hagyományok, gazdag és jó alkalmat, erős alapot kínálnak a mindennapos mondókázásra, verselésre. A mese - képi és konkrét formában, esetlegesen a bábozás és a dramatizálás eszközeivel - feltárja a gyermekek előtt a külvilág és az emberi belső világ legfőbb érzelmi viszonyait, a lehetséges és a megfelelő viselkedésformákat.
- A gyermekek érzelmi, erkölcsi és értelmi fejlődésének segítése, pozitív személyiségjegyeinek megalapozása; a csodákkal teli meseélmények által minél több "AH-élmény" biztosítása segítségével és a versek zeneiségével, rímeinek csengésével.
- Anyanyelvünk varázslatos szépségének megéreztetése a gyermekekkel a versek zeneiségén, ritmusán keresztül.

Az óvodapedagógus feladatai:

- A felhasznált irodalmi anyagok igényes összeállítása, interkulturális nevelés.
- Gazdag, nyugodt érzelmi légkör biztosítása a verseléshez, meséléshez.
- A gyermekek nyelvi képességeinek differenciált fejlesztése az irodalom eszközeivel.
- A 3-7 éves gyermekek életkori sajátosságaihoz igazodóan a népi-népmesék, népi hagyományokat felelevenítő mondókák, rigmusok, a magyarság történelmét feldolgozó mondavilág elemei, meséi-, a klasszikus és a kortárs irodalmi műveknek egyaránt helye van.

A felhasznált irodalmi anyagok igényes összeállítása:

A művek (mesék, versek, népi rigmusok, mondókák) kiválasztásában megpróbáltuk érvényesíteni a pedagógiai, pszichológiai, módszertani tudatosságot és a tradicionális értékek tovább éltetését. Irodalmi anyagunkat az évszakokhoz és az azokhoz kapcsolódó jeles napokhoz, ünnepekhez, hagyományokhoz mérten válogattuk össze. Fontosnak tartjuk, hogy csak nyelvileg tiszta, értékes mesét, verset, mondókát halljanak tőlünk a gyermekek. Ezért a legtöbb mesét a népköltészetből választjuk, mert mondanivalójuk igazi erkölcsi tanulsággal bírnak. Természetesen a népmesék mellett megtalálhatók a mai magyar és külföldi klasszikusok meséi is. A versek, mondókák választásánál arra törekszünk, hogy olyanokat válogassunk össze, amelyek ritmososak, élő, cselekvő világot tükröznek, mozgással kísérhetők. Elvünk, hogy a gyermekek kevés verset tanuljanak, de azt tudják elmondani helyes hangsúlyozással és érthetően. Verseinket, mondókáinkat gyermekköltészetünk hallatlanul gazdag, sokszínű és változatos tárházából választjuk, de természetesen helyet kapnak a kortárs irodalmi alkotások is.

A **3-4 évesek** számára főként egyszerű népi mondókákat, rigmusokat, ritmikus, zenei hatású játékos verseket, állathívogatókat, kiolvasókat, lovagoltatókat, ölbeli játékokat, verses meséket és állatmesékből álló irodalmi anyagot választottunk. A nevelési év folyamán megismernek 10-12 új mondókát és 10-14 új mesét.

A **4-5 éveseknél** az állatmesék mellett megjelennek az egyszerűbb cselekményű népmesék, dramatikus népszokások, népi mondókák, névcsúfolók, halandzsa szövegű kiolvasók, vidám, humoros versek, népköltészeti művek. A nevelési év folyamán megismerkednek 4-5 új mondókával, 5-6 új rövid verssel és 10-14 új mesével.

Az **5-6-7 évesek** meseanyagában már szerepelnek a bonyolultabb cselekményű népmesék, a klasszikus tündérmesék, tréfás mesék, folytatásos mesék. Versanyaguk gazdagodik bonyolultabb népi mondókákkal, rigmusokkal, kiolvasókkal. Megismerik a mesék lényegét kiemelő közmondásokat, szólásokat. A nevelési év folyamán megismernek 10-12 új verset és 15-18 új mesét.

Gazdag, nyugodt érzelmi légkör biztosítása a verseléshez, meséléshez:

E tevékenység mindennap megjelenik az óvodában. Rendkívül fontos, hogy a meséhez, verseléshez mindig nyugodt, meghitt pillanatokot teremtsünk. Óvodáinkban a mesének állandó helye van, ami vonzza a gyermekeket, hiszen mesebeli, varázslatos, melegséget áraszt. Tele van kellékekkel, bábokkal, mesekönyvekkel. Minden mesének hívóképe van, mely ebben a térben a mesefalon kap helyet. A mese kezdetét mindig egy zenei szignállal jelezzük, mely az óvodapedagógus hangszeres zenéje vagy éneke. Ha ezt a gyermekek meghallják, tudják, hogy mese fog következni. A játékot otthagya a mesesarokba vonulnak, ahol az óvodapedagógus a mesepárnák előkészítésével, gyertyagyújtással várja a gyermekeket. Amikor minden gyermek megérkezett, akkor kezdi el a mesét gyertyafénynél.

A meseélmények többszöri átélését programunk azzal segíti elő, hogy egy mesét két hétig tart "életben" különféle drámatechnikák alkalmazásával. Ezt azért tesszük, hogy a mesét a gyermekek el tudják játszani, bábozni, dramatizálni. A tevékenység hangulatos lezárását jelzi a gyertya elfújása, a meséhez illő népdal, zene, hangszeres játék, szólás, közmondás.

A gyermekek nyelvi képességének differenciált fejlesztése az irodalom eszközeivel:

A mese, a vers közege a nyelv. Ezért a nyelvi képességek fejlesztésének leghatásosabb eszköze az irodalmi alkotások. Ezeken keresztül a gyermekek elsajátítják a helyes hanglejtést, a tiszta beszédhallást és a nyelvtanilag helyes beszédet. A népi mondókák segítségével tisztítható a magán- és mássalhangzók helyes ejtése, és alakítható a gyermekek megfelelő artikulációja. A gyermekek a népköltészeti alkotásokból sok új fogalmat ismerhetnek meg, ezáltal bővül a szókincsük. A versek, mesék dramatizálása, bábozása során a gyermekek kibontakoztathatják szabad önkifejezésüket (mozgás, mimika, gesztusok, testbeszéd, érzelmi megnyilvánulások, hanglejtés, hangsúly, testbeszéd, stb.). A dramatikus helyzetek, drámajátékok jó lehetőséget adnak a társalgási kedv fokozására és az önálló versmondásra, egyéni megnyilvánulásokra.

5.3. Ének, zene, énekes játék, gyermektánc

Az óvodai nevelésnek meghatározó eszköze az ének, zene, énekes játékok, gyermektánc. A gyermekkori zenei nevelés hatásai meghatározzák egész életünk zenei érdeklődését, fogékonyságát. Zenei nevelésünk alapelve a boldog, önfeledt játék, a zene léleknevelő hatásának megéreztetése.

A tevékenység célja:

- Az ölbeli játékok, a népi gyermekdalok, a sok közös éneklés, együtt játszás, az énekes játékok, a zenélés örömeinek megéreztetése, hogy azon keresztül felkeltse a gyermekek zenei érdeklődését, formálja a zenei ízlését, esztétikai fogékonyságát.
- A gyermekek jussanak minél több olyan zenei élményhez, amely megalapozhatja a zenei anyanyelvüket. A zenehallgatási lehetőségek – az élő előadás, az emberi hang és hangszeres játék, valamint az igényesen kiválasztott hangfelvételek – fejlesszék a gyermekek művészi fogékonyságát.

Az óvodapedagógus feladatai:

- A felhasznált zenei anyagok igényes összeállítása, a gyermekek életkorának megfelelő válogatása, figyelembe véve a migráns gyermekek hazájának kulturális értékeit is.
- A tevékenység differenciált szervezeti formáinak biztosítása.
- A gyermekek nyelvi képességének differenciált fejlesztése a zene eszközeivel.

A felhasznált zenei anyagok igényes összeállítása, a gyermekek életkorának megfelelő válogatása, figyelembe véve a migráns gyermekek hazájának kulturális értékeit is.

Zenei nevelésünk során a gyermekek mondókákat, népi énekes és táncos játékokat, gyermekdalokat ismernek meg. Szemléletünkben helyet kaptak a gyermekek életkorának megfelelő tánclépések, táncos mozgások, a népzene és a népi hangszerekkel való ismerkedés is.

Az óvodában a gyermekek első zenéje az ölbeli játék. Az óvodapedagógus "anyaöleiben" megérezhetik a zene lüktetését simogatva, csiklandozva, lovagoltatva. A 3–4

éves korú gyermekek zenei anyagába főként ölbeli játékokat, (arc-, kéz-, ujj) és lovagoltató játékokat, valamint egyszerű 3-4 hangból álló énekes játékokat válogattunk. Mindezen játékokat játékos mozdulatokkal, mozgásokkal kísérjük, fejlesztve a gyermekek egyenletes lüktetését. Már kiscsoportban ismerkednek a hangszerekkel, amelyek szintén a ritmusfejlesztést (egyenletes lüktetést) szolgálják. A játékokon keresztül megismerkednek néhány zenei alapfogalommal (halk-hangos). A nevelési év folyamán megismernek 6-8 mondókát, ölbeli játékot és 10-15 énekes játékot.

A **4-5 évesek** népi mondókákkal, kiolvasókkal, kiszámolókkal ismerkednek. Az ő zenei anyagukban már nehezebb, 4-6 hangból álló énekes játékok, szerepcserére, párválasztásra épülő játékok is megtalálhatók. Megismerkednek a különféle mozgásformákkal, térformákkal, mint pl. a csigavonal, kígyóvonal, hullámvonal, stb. Mozgásanyaguk is összetettebb, ismerkednek a különféle, egyszerűbb tánclépésekkel és a népzenevel. Bővül zenei alapfogalmuk (halk-hangos, magas-mély). A népi hangszerek segítségével tovább fejlődik a ritmuskészségük, egyenletes lüktetésük. A nevelési év folyamán megismernek 4-5 új mondókát és 12-15 új énekes játékot.

Az **5-6-7 éves gyermekek** ölbeli játékokat játszanak a kicsikkel. 6-8 hangból álló énekes, táncos játékokat (párcserélős, kapuzós, hidas, sorgyarapító-fogyó) játszanak. Műdalokkal, bonyolultabb tánclépésekkel és térformákkal ismerkednek. Zenei alapfogalmuk tovább bővül (halk-hangos, magas-mély, lassú-gyors). Próbálkoznak a dallambújtatással, hangszínelismeréssel. Az óvodapedagógusok dúdolásáról, hangszeres játékaról megpróbálják felismerni a tanult énekeket, dalokat. A nevelési év folyamán megismernek 4-7 új mondókát, 15-18 új énekes játékot és 3-4 alkalomhoz illő műdalt.

A nap folyamán többször énekelgetünk a gyermekeknek, ezzel is elősegítve az egyéni énekelgetést és a szép, tiszta éneklést. Igyekszünk minél több zenei élményhez juttatni a gyermekeket, legyen az akár az óvodapedagógus előadása, hangszeres zenéje vagy egy zenemű meghallgatása.

Programunkban **nincs didaktikusan tervezett zenehallgatás**. Az óvónőknek sok zenei repertoárral kell rendelkezniük, hogy a gyermekek bármilyen élménye, tevékenysége közben oda illő éneket, zenét tudjon előadni. Így a zenehallgatási anyagunkban népdalok, rokon-, és más népek dalai, magyar komponált műzenék, altatódalok és klasszikus műzenék találhatók.

Alapelvünk: "**csak tiszta forrásból**" merítünk, olyan zenei gyöngyszemeket válogatva, amik nemzeti értékeinket közvetítik, hiszen a néphagyományok, népszokások gyermek közelivé hozása, megszerettetése, az értékek megőrzése, átadása kiemelt feladatunk.

A tevékenység differenciált szervezeti formáinak biztosítása:

Zenei tevékenységünk szervezeti formája kötetlen és kötött jellegű. Az ének-zenei képességfejlesztő játékokat kötetlen jelleggel, mikrocsoportos munkaformában szervezzük meg. Az esztétikusan kialakított zenei térben egyszerre max. hat gyermekkel foglalkozunk, így az egyéni képességeket figyelembe véve jó lehetőség nyílik az egyéni segítségnyújtásra, differenciált fejlesztésre.

A kötött jellegű szervezett énekes játékok tanítását az udvaron, vagy rossz idő esetén a tornateremben, csoportszobában bonyolítjuk le. Az énekes játékok tanításánál mindkét óvodapedagógus jelen van, együtt tanítják a játékok menetét. Zenei falunkon hívóképek mutatják, hogy milyen ölbeli játékokat, mondókákat, énekes játékokat, dalokat tanultunk.

Évszakonként **hangversenyeket** szervezünk. Ezek a mi "**Évszaki koncertjeink**", mellyel az évszakokat zárjuk le. Erre a művészeti jeles napra zenei általános iskolásokat, néptáncosokat, kórusokat, zenekarokat, énekeseket, volt óvodásainkat hívunk meg. A 20-30 perces koncerten színvonalas előadásokat tekinthetnek meg gyermekek, szülők egyaránt. **Óvodánk kamarakórusa** is szívesen emeli 1-1 rendezvény ünnepi hangulatát. A magyar népdalok, népzene megismertetése, megszerettetése elengedhetetlen feltétel nemzeti kultúránk értékeinek megőrzéséhez. Ezért a többi tevékenységet úgy szervezzük meg (pihenés, mese, környezet, mozgás, rajz, séta, kirándulás, stb.), hogy minél többször legyen alkalmunk népdalokat énekelni, népzene hallgatni a komplex művészeti hatás eléréséért.

A gyermekek nyelvi képességének differenciált fejlesztése a zene eszközeivel:

A mondókák, énekek ismételtetése segíti a helyes artikulációt, a szavak szép, pontos kiejtését. A mondókák, énekek szövegének hanglejtése, hangsúly, ritmusa, hangerejének utánzása megéretteti a gyermekekkel a nyelv kifejezőerejét, szépségét. A hangutánzó szavak éneklése segíti a magán-, és mássalhangzók pontos képzését, kiejtését, míg az énekes játékok, népzene bővítik a gyermekek szókincsét.

5.4. Rajzolás, festés, mintázás, kézimunka

Óvodáinkban a rajzolás, festés, mintázás, kézimunka magába foglalja a képalakítást, plasztikai munkát, építést, környezet alakítást és a műalkotásokkal való ismerkedést.

A tevékenység célja:

- A gyermekek élmény-, és fantáziavilágának képi, szabad önkifejezése. A gyermekek tér-, forma-, és szín képzetének gazdagítása, képi gondolkodásuk fejlesztése, esztétikai érzékenységük, szép iránti nyitottságuk, igényességük alakítása.

Az óvodapedagógus feladatai:

- A gyermekek alkotó tevékenységének megteremtése.
- A 3–6–7 éves korban tervezhető alkotó tevékenységek, népi kismesterségek tartalmának megtervezése és differenciált fejlesztése.
- A tevékenység differenciált szervezeti formáinak biztosítása.
- A gyermekek nyelvi képességének differenciált fejlesztése a vizuális-alkotó tevékenység eszközeivel.
- A rajzolás, festés, mintázás, kézimunka, mint az ábrázolás különböző fajtái, továbbá a műalkotásokkal, a népművészeti elemekkel, szokásokkal, hagyományokkal, nemzeti szimbólumokkal az esztétikus tárgyi környezettel való ismerkedés is fontos eszköze a gyermeki személyiség fejlesztésének.
- A gyermeki alkotás a belső képek gazdagítására épül. Törekedni kell a gyermeki alkotások közösségi rendezvényen történő bemutatására és a tehetségek bátorítására.

A gyermekek alkotó tevékenységének megteremtése:

Óvodáinkban a rajzoláshoz, festéshez, mintázáshoz, agyagozáshoz, szövéshez, fonáshoz, hajtogatáshoz, gyöngyfűzéshez, bőrözéshez, bábkészítéshez, stb. szükséges eszközöket, kellékeket a gyermekek a vizuális-ábrázoló sarokban, a rajzos térben találják meg. Ez a tér minden nap várja a gyermekeket. A nap bármely időpontjában ábrázolhatnak, mintázhatnak, alkothatnak. Az alkotó tevékenységekhez az eszközök és a hely biztosításán túl megfelelő időt is hagyunk a számukra, hiszen addig tevékenykedhetnek, ameddig csak a kedvük tartja. A munkaasztalt úgy alakítottuk ki, hogy egyszerre max. 6-8 gyermek kényelmesen elférjen, és közel legyenek az alkotóeszközök. Az eszközök használatát és

biztonságos kezelését egyenként tanítjuk meg a gyermekeknek. Festéshez, mintázáshoz köpenyt adunk, hogy védjük a ruházatukat.

A gyermekek az elkészült alkotásaikat a szemmagasságukban kialakított "Mini-galérián" helyezik el, hogy gyönyörködhessenek egymás munkájában. Mindennapi alkotásaikat, rajzaikat jelükkel ellátott rajzos dobozaikba teszik, amit összegyűjthetnek és hazavihetnek.

A 3–6–7 éves korban tervezhető alkotó tevékenységek, népi kismesterségek tartalmának megtervezése és differenciált fejlesztése:

Az **3–4 évesek** játszva ismerkednek a különféle anyagokkal, eszközökkel és a technikai kivitelezés módjaival. A kicsik fő alkotó tevékenysége a képalakításból, a plasztikai munkákból és az építésből tevődik össze. A gyermekek **képalakítása** teljesen spontán, hiszen még csak firkálgatnak, így ez a tevékenység nem igazán tervezhető. Törekszünk arra, hogy az elkészült firkáknál a kicsik megnevezzék, hogy mit alkottak, mit ábrázoltak. A gyermekek ismerkednek a festés technikájával, a zsírkrétával, ragasztással, karcollással, nyomat készítéssel, tépéssel és az alapszínekkel. A **plasztikai munkánál** ismerkednek a gyurma, agyag tulajdonságaival, alakíthatóságával. Kipróbálják az anyagokat nyomkodva, ütögetve, gyurkálva, gömbölyítve, simítva, sodorva, tépegetve, karcollva, stb. **Az építés** során ismerkednek a különböző tárgyak, építőelemek formáival, alakzataival.

A 4–5 éves gyermekeknek a képalakításában már megjelenik az emberábrázolás, a tárgyak megjelenítése. Különféle méretű ecsetekkel, filctollal, ceruzával dolgoznak, és ismerkednek az alapszínek árnyalataival. Megpróbálnak spárgából, fonalakból, termésekből, textilből, magvakból képeket komponálni. Megismerkednek az olló használatával is. A népi kismesterségek közül megismerkednek a szövés, fonás és hajtogatás alapjaival. **A plasztikai munkák** során próbálkoznak a tárgyak megformázásával gyurmából és agyagból. Textilből, bőrdarabokból, termésekből kellékeket, ajándékokat alkothatnak. **Az építés** során próbálkoznak a tér variálásával, az építés részletezésével.

Az 5–6–7 éves gyermekek az alkotásokhoz szükséges eszközöket, kellékeket előkészítik, tisztán tartják és elpakolják. **A képalakító tevékenységük** kibővül a batikolás, viaszolás, plakett-, kollázs-, és dombormű készítés technikájával. Képalakításukban megjelennek az élmények, mesék, ünnepek eseményábrázolásai, emberábrázolásai. Bátran dolgoznak az ollóval és a színekkel. A népi kismesterségek kiegészülnek a bőrözéssel, gyöngyfüzéssel, agyagozással, korongozással és a szövőkereten való szövéssel. **Plasztikai munkáikban**

megjelennek a többalakos kompozíciók, egy-egy mese vagy ünnep megjelenítése formájában. Részt vesznek a környezetük szépítésében, díszítésében. Segítségünkkel bábokat, kellékeket, játékeszközöket készítenek. Az **építésükben** megjelennek a bonyolultabb építmények, alkotások és jellemző a több napon át tartó építés.

A tevékenység differenciált szervezeti formáinak biztosítása:

A tevékenység a hét bármely napján **spontán végzett szabad tevékenysége** a gyermekeknek. Egy héten egyszer tudatosan irányított **mikroszorosított, kötetlen formájú tevékenységet is szervezünk**. Az általunk előkészített eszközök motiválják a gyermekeket az alkotó–alakító tevékenységre. Az egyéni segítségnyújtás érdekében egyszerre 6-8 gyermek vesz részt a tevékenységben. A gyermekeknek egy témán belül alternatív lehetőséget kínálunk fel és legalább kétféle technikát, vagy 1 technikához ajánlunk kétféle témát, így lehetőséget teremtünk arra, hogy minden gyermek a saját fantáziája, élménye, vágya, érzelme alapján megalkothassa az elképzelését. Galériánkon így szebbnél-szebb, változatosabbnál-változatosabb alkotások láthatók.

A gyermekek nyelvi képességének differenciált fejlesztése a vizuális-alkotó tevékenység eszközeivel:

A képalakítás, plasztikai munka, építés, környezet alakítás, rajzolás, festés, mintázás, kézimunka tevékenységek által a gyermekek különféle szavakkal, kifejezésekkel ismerkednek, ami által bővül szókincsük. A tevékenységek közben szívesen beszélnek élményeikről, tapasztalataikról vagy mondanak a témához illő verset, mondókát, ami által fejlődik beszédképességük, nő beszédaktivitásuk.

5. 5. Mozgás

Az óvodáskor a természetes hely-, és helyzetváltoztató és finom motoros mozgáskészségek tanulásának, valamint a mozgáskoordináció intenzív fejlődésének szakasza, amelyeket sokszínű, változatos és örömteli, érzelmi biztonságban zajló gyakorlási formákkal, játékokkal szükséges elősegíteni. A mozgásos játékok, tevékenységek kedvezően hatnak a gyermekek kondicionális képességeire: erő-, állóképesség, teherbíró képesség. Fontos szerepük van a helyes testtartáshoz szükséges izomzat kialakulásában, felerősítik, kiegészítik a gondozás, egészséges életmód alakításának hatásait.

A tevékenység célja:

- A gyermekek természetes mozgásszükségletének kielégítése, harmonikus mozgásának, testi képességeinek, fizikai erőnlétének, téri tájékozódó-, és alkalmazkodó képességének, akarati tényezőinek fejlesztése játékos formában úgy, hogy megmaradjon a gyermekek szabad, spontán mozgáskedve.

Az óvodapedagógus feladatai:

- A 3–6–7 éves korban tervezhető mozgásfejlesztő játékok összeállítása.
- Mindennapos testedzés, egészségfejlesztő testmozgás biztosítása sokszínű, változatos és örömteli mozgásos játékok által.
- A különböző szervezeti formák megteremtése a gyermekek mozgásszükségletének differenciált kielégítése érdekében.
- A gyermekek nyelvi képességének differenciált fejlesztése a tevékenységben.

A 3–6–7 éves korban tervezhető mozgásfejlesztő játékok összeállítása:

Tornaszobáink jól felszereltek, gazdag eszközkészletűek (bordásfalak, tornaszőnyegek, ugrószőnyeg, kis-, és nagyméretű labdák, zsámolyok, kötelek, karikák, szalagok, stb.), amelyek jól szolgálják a gyermekek sokoldalú mozgásfejlesztését.

Központi óvodánk udvara fő színtere a mozgásfejlesztésnek, hiszen egy hatalmas zöld birodalomban található, ahol a különféle fák, komplex fajtékok, farönkök, mászó falak, hidak, hinták, csúszdák, kötelek biztosítják a gyermekek nagy mozgásának (járás, futás, mászás, kúszás, egyensúlyozás) fejlesztését. A füves területek jól szolgálják a népi ügyességi- és sportjátékok játszását, az erőjátékokat, a különféle labdajátékokat, fogócskákat, körjátékokat, szabályjátékokat, gurulásokat, mászásokat.

Tagóvodáink udvara EU szabvány szerinti játékokkal jól felszerelt, melyek alkalmasak a kinti szervezett mozgásfejlesztésre. Kihasználva a Sportcsarnok és RSG csarnok közelségét, a „városi” gyermekek is örömmel, felszabadultan mozoghatnak.

Az óvodák Kresz-pályáin a gyermekek elsajátíthatják a közlekedés alapvető szabályait, megtanulhatnak motorozni, rollerezni, kerékpározni. Mindezen lehetőségek a gyermekek szabad mozgásának terei, de emellett már óvodáskorban szükség van arra, hogy a mozgásukat koordináljuk, összehangoljuk, fejlesszük. Így a mozgás az egyedüli olyan

tevékenység, amely minden gyermekre nézve kötelező. A mozgásos tevékenységeket, s azok eszközeit természetesen a gyermekek életkorához, fejlettségi szintjéhez mérten állítottuk össze.

Az irányított mozgásos játékokban a **3–4 éves gyermekek** különféle futásgyakorlatokat (pl.: futás különböző irányba), ugrásgyakorlatokat (pl.: szökdelések), dobásgyakorlatokat (pl.: babzsák hajítás), labdagyakorlatokat (pl.: feldobás, elkapás, elhajítás), támaszgyakorlatokat (pl.: csúszás, mászás, kúszás), egyensúlyozó játékokat végeznek. A talajtorna elemei közül megpróbálkoznak a test hossz tengelye körüli gurulással. A kézi szerek használatát egyenként tanítjuk meg a kicsiknek a biztonságos használat és a baleset megelőzése érdekében.

A **4–5 éveseknél** a nagy mozgások fejlesztésére helyezzük a fő hangsúlyt. Az irányított mozgásos játékokban a futásgyakorlatoknál már akadályokat használunk, futás közben tárgyakat hordatunk. Az ugrásgyakorlatokat egy lábon, páros lábon, szökdelésekből, felugrásokból, leugrásokból, távolugrásból állítottuk össze. A dobásgyakorlatoknál megpróbálkozhatnak a célba dobással, az egykezes felső dobással. A labdagyakorlataik kiegészülnek a gurítással és a labdavezetéssel. A támaszgyakorlatokat talajon és szereken is gyakorolják. A talajtorna elemei kibővülnek a guruló átfordulással. Az egyensúlyérzék fejlesztésénél előtérbe kerül a szem-kéz, szem-láb koordináció differenciált fejlesztése. Ismerkednek a bordásfallyal is.

Az **5–6–7 éves gyermekek** mozgásában kiemelt figyelmet kap a finom mozgás fejlesztése és a szabályjátékok játszása. A különféle testrészekkel végzett mozgások fejlesztéséhez kézi szereket (pl.: babzsák, szalag, bot, zászló, kendő, stb.) használunk. A futógyakorlatokat felváltják a sorversenyek, váltóversenyek és a versenyfutás. Az ugrásgyakorlatoknál páros és egy lábon szökdelnek, sorozatugrásokat végeznek. A dobásgyakorlatoknál egykezes, kétkezes, alsó-, és felső dobással dobnak célba. A labdagyakorlataik kiegészülnek a labda vezetésével járás és futás közben, a labdapattogatással és páros labdagyakorlatok végzésével. Támaszgyakorlataikban megjelenik a pók-, és rákjárás, a talicskázás, a sánta róka és a fókajárás. Egyensúlyoznak felfordított padon, kötélén, fán, hídon. Függeszkednek a bordásfalon. A talajtorna elemeit folyamatosan gyakorolják.

Mindennapos testedzés, egészségfejlesztő testmozgás biztosítása sokszínű, változatos és örömteli mozgásos játékok által:

A programunkban a gyermekek edzése érdekében naponta **futást, kocogást** szervezünk. Ez a mi "**mindennapos mozgásunk**". A futást, kocogást a délelőtti játék befejezéseként tartjuk. A gyermekek mielőtt bejönnek ebédelni az udvarról, a kijelölt futópályán lefutják az óvónőkkel együtt azt a távot, amiben megegyeztek, vagy amit saját maguk felvállaltak. Ez igazi edzés számukra, ami kiválóan alkalmas az állóképesség, és az akaraterő fejlesztésére.

A különböző szervezeti formák megteremtése a gyermekek mozgásszükségletének differenciált kielégítése érdekében:

A gyermekek szabad mozgásának lehetőségét a délelőtti és a délutáni udvari játék és séta során biztosítjuk. Az irányított mozgásos tevékenységet mindhárom korosztálynak heti egy alkalommal szervezzük meg a tornaterembe, illetve a Tallián úti tagóvodánk esetében a Sportcsarnokban beosztás szerint, korcsoportonként különböző időkerettel. Heti 1 alkalommal **zenés-mozgásos percek** szervezésével a gyermekek a mozgás és a zene szépségének együttes hatását élik meg. A zene árasztotta bensőséges hangulat mellett a kézi szerek (szalag, bot, karika, kendő, párna, stb.) használatával változatos gimnasztikai mozgásformákkal ismerkednek, ami az esztétikus mozgáskultúra megalapozását teszi lehetővé. Ezt a mozgásformát az irányított mozgástevékenységbe beágyazottan valósítjuk meg.

A gyermekek nyelvi képességének differenciált fejlesztése a tevékenységben:

A mozgásos tevékenységek is jól szolgálják a gyermekek anyanyelvi fejlődését, hiszen olyan szavakkal, kifejezésekkel, fogalmakkal találkoznak, melyekkel gyarapodik a szókincsük, fokozódik beszédaktivitásuk. A feladatadásnál fejlődik beszédhallásuk és szövegértésük.

5. 6. A külső világ tevékeny megismerése

A külső világ megismerése nem más, mint a közvetlen, lokálpatrióta környezetünk felfedezése, amiben élünk, ami körbevesz bennünket. Ezért témáinkat is innen merítjük. Évszak projektben gondolkodva tervezzük meg jeles napjainkat, hagyományainkat, és azokat a helyi specifikumainkat, amelyek a gyermekeknek élményt nyújtanak. Fontos, hogy a változatos tevékenységekben a gyermekek bátran felfedezhessenek, alkotassanak, kísérletezhessenek, vizsgálódhassanak, és átéljék az "AHA-élményt". A gyermekek tanuláshoz való viszonya akkor lesz pozitív, ha a gyermekeket folyamatosan motivált állapotban tudjuk tartani, sikerélményhez, örömhöz tudjuk juttatni, illetve hagyjuk őket alkotni. Ahhoz, hogy biztosítani tudjuk számukra a felfedezési tanulást, mikrocsoportos tapasztalatszerzésekre van szükség.

A tevékenység célja:

- A közvetlen és tágabb környezet felfedezése során a gyermekek pozitív érzelmi viszonyának kialakítása a természeti, emberi, tárgyi környezet formai, mennyiségi, téri viszonyai iránt.
- A természetszerető, védő emberi értékek alakítása, környezettudatos viselkedés megalapozása.
- A gyermekek, miközben felfedezik a környezetet, olyan tapasztalatok birtokába jutnak, amelyek a környezetben való, életkoruknak megfelelő biztos eligazodáshoz, tájékozódáshoz szükségesek. Az elemi ismereteik alakuljanak ki önmagukról és közvetlen környezetükről.

Az óvodapedagógus feladatai:

- A 3–6–7 éves korú gyermekeknek tervezhető helyi tartalmak összeállítása a környezetük értékeinek felfedeztetése és megszerettetése érdekében.
- A tevékenység differenciált szervezeti formáinak megteremtése.
- A gyermekek nyelvi képességének differenciált fejlesztése a közvetlen tapasztalat-, és ismeretszerzés során.
- Környezettudatos magatartás megalapozása.
- A gyermek miközben felfedezi környezetét, olyan tapasztalatok birtokába jut, amelyek a környezetben való, életkorának megfelelő biztos eligazodáshoz, tájékozódáshoz szükségesek.

- Megismeri a szülőföld, az ott élő emberek, a hazai táj, a helyi hagyományok és néphagyományok, szokások, a közösséghez való tartozás élményét, a nemzeti, családi és a tárgyi kultúra értékeit, megtanulja ezek szeretetét, védelmét.

A 3–6–7 éves korú gyermekeknek tervezhető helyi tartalmak összeállítása a környezetük értékeinek felfedeztetése és megszerettetése érdekében:

A környezet megismertetéséhez, megszerettetéséhez olyan helyzeteket, szituációkat igyekszünk teremteni, amelyekben a gyermekek élményszerűen, játékosan szerezhetnek tapasztalatokat, megfigyelhetnek, cselekedhetnek. A gyermekeket engedjük a tevékenységekben elmélyülni, kíváncsiskodni, játszani, felfedezni. A tevékenységeinkbe bevonjuk a családokat is, hiszen az együttműködést gazdagító tevékenységek még elmélyültebbé, szorosabbá és meghittebbé teszik a családi ház és az intézményes nevelés közti kapcsolatot. A környezeti neveléshez kapcsolódó jeles napokat, ünnepeket, szokásokat megismertetjük a gyermekekkel, ezáltal igyekszünk megteremteni a környezeti nevelés és a hagyományápolás ötvözésével a természet, a hagyományok, szokások, ünnepek tiszteletét. Mivel az óvodások befogadó képessége korlátozott, ezért arra törekedtünk, hogy a környezetükben lévő értékek közül válasszuk ki azokat, melyek nagy élményt nyújtanak számukra.

Matematikai nevelésünket játékosan, a környezet megszerettetése során szerzett tapasztalatok, tevékenységek, élmények feldolgozásával, az egyéni és életkori sajátosságok figyelembevételével valósítjuk meg. Igyekszünk a matematikai nevelést a nevelés minden tevékenységi területével összekapcsolni, komplexé tenni.

A **3–4 éves gyermekekkel** az óvoda elfogadtatása és megszerettetése után megismertetjük az óvoda közvetlen környezetét. Megfigyeljük az évszakok szépségét, jeles napjait, azok szokásait, színeit, jelenségeit, az időjárását, növényeit. Sétáink alkalmával gyűjtünk terméseket, magvakat, leveleket, kavicsokat, gallyakat, stb. Beszélgetünk a családról, a családban élőkéről. Elkészítjük a hozott fotókból minden gyermeknek a családalbumát (családfa). Ismerkedünk az óvoda épületével, az ott dolgozókkal, az udvarral, az óvoda utcáival, a közelben lévő boltokkal, üzletekkel, építményekkel, a környezetünkben lévő háziállatokkal, növényekkel, a veteményeskerttel és a kerti szerszámokkal. Beszélgetünk és tapasztalatot szerzünk a tárgyak formáiról, nagyságbeli és mennyiségi jellemzőiről. Séták

közben gyakoroljuk a gyalogos közlekedést. A téli időszakban állatokról szóló videofilmeket tekintünk meg. Kiválasztjuk közvetlen környezetünkben a "Mi-fánk"-at, amit minden évszakban megfigyelünk, kincseket gyűjtögetünk, amit környezeti sarkunkban elhelyezünk.

A **4–5 éves gyermekeknél** gazdagítjuk a megfigyeléseket tapasztalat-, és élményszerzéssel. Évszakalbumokat készítünk és az évszaktáblánkon folyamatosan jelezzük az évszakok változásait, jelenségeit, figyeljük az időjárást, közben összefüggéseket keresünk az évszakok és az emberek tevékenysége között. Gyűjtő útjaink sűrűsödnek és gazdagodnak. A gyűjtött kincseket bevisszük a játékba vagy hasznosítjuk őket (pl.: kellékek, játékok készítése, csoportszoba díszítése). Rügyeztetünk, csíráztatunk, veteményezünk, s közben folyamatosan gondozzuk növényeinket, a veteményeskertet. A háziállatokat és növényeket igyekszünk természetes környezetükben megtekinteni, amennyiben módunk van rá. Ellátogatunk az óvodák környezetében lévő üzletkebe, boltokba, ahol ismerkedünk a vásárlási-, és az udvariassági szabályokkal. A Kresz-pályákon a közlekedési táblák segítségével gyakoroljuk a gyalogos közlekedést és megismerkedünk a szárazföldi járművekkel, melyeket ki is próbálunk. Tapasztalataik folyamatosan bővülnek a tárgyak jellemzőiről, tulajdonságairól. Télen vadállatokról készült videofilmeket nézünk.

Az **5–6–7 éves gyermekekkel** megismertetjük az óvoda tágabb környezetét. Kirándulásokat, hosszabb sétákat, kerékpártúrákat szervezünk a kerékpárúton. Az évszaki megfigyeléseket, tapasztalatszerzéseket kibővítjük kísérletezgetésekkel, közben folyamatosan keressük a jelenségek közti ok-okozati összefüggéseket. Évszakalbumunkat még színesebbé, gazdagabbá tesszük. Séták alkalmával ismerkedünk gyógynövényekkel, mezei virágokkal, vadon élő növényekkel, a víz élővilágával. A gyermekek bemutatják szüleik foglalkozását, munkáját. Ha lehetőség adódik, akkor ellátogatunk néhány szülő munkahelyére, a Rendőrségre, a Tűzoltóságra, Mentőállomásra. Megismerkedünk a vízi és légi közlekedés járműveivel, s lehetőség szerint ki is próbáljuk valamelyiket. Az állatokat természetes környezetükben tekintjük meg. Ellátogatunk állatfarmokra, állatsimogatókba, a lovardába, az egyetemre, a városi terráriumba. Megtekintjük a városban nyíló kiállításokat, a múzeumokat és ellátogatunk a megyei és helyi könyvtárba is. Színházi előadásokon is részt veszünk. Videofelvételeken tovább bővítjük az ismereteiket a vadon élő állatokról.

A tevékenység differenciált szervezeti formáinak megteremtése:

A környezeti tevékenységet a délelőtti udvari életbe integráltuk. Szervezése mindhárom korosztályban mikrocsoportban történik. A csoportot három kisebb csoportra, úgynevezett megfigyelő csoportokra bontjuk. A bontás szempontjait az óvodapedagógusok

határozzák meg. A mikrocsoportos élmény-, és tapasztalatszerzésen maximum 10 gyermek vehet részt, így három egymást követő délelőttre szervezzük ezt a tevékenységet. Az adott téma megfigyelését úgy tervezzük, hogy a délelőtti óvodapedagógus a délutáni óvodapedagógus megérkezése után, de még ebéd előtt az adott megfigyelő csoporttal feldolgozza a tervezett témát. A környezeti nevelésünk témáit az évszakok adta jeles napok, hagyományok köré csoportosítjuk, és projekteknél dolgozzuk fel. Vannak jeles napi és speciális projektjeink. Ez utóbbi tagóvodánként más és más, hiszen a helyi sajátosságainkat vesszük figyelembe. Projektjeink időkerete átl. 2-3 hét, de a téma érdekességétől, fontosságától függően ez lehet akár több hétig tartó folyamat is. Az éppen aktuális projekt témákhoz mindig tervezünk irodalmi, zenei és esztétikai élményt, ezáltal is komplexebbé téve a tapasztalatszerzést, ismeretbővítést. A projekt téma lezárásának hetében fejlesztő játékokat játszunk a gyermekekkel, ahol módunk van az egyéni fejlesztésre is.

Igyekszünk minél több videofelvételt és fotót készíteni a közvetlen tapasztalatokat közvetítő, felfedeztető tevékenységekről, hogy a gyermekek a felvételek többszöri megtekintése segítségével újra meg újra átélhessék az élményeiket.

A gyermekek kommunikációs készségének differenciált fejlesztése a közvetlen tapasztalat-, és ismeretszerzés során:

A mikrocsoportos tapasztalatszerzés során minden gyermekre oda tudunk figyelni, így a kérdésekre is kielégítő választ tudunk adni. A gyermekek szókinccse a felfedezési tanulás által bővül, nyelvi kifejezőkészségük pedig fejlődik. A valós élethelyzetekben alkalmazzák a helyes köszönést, bemutatkozást, megszólítást, véleménynyilvánítást, a tudakozódást, miközben nő a beszédkedvük, fejlődik szövegértésük.

A környezet védelméhez és megóvásához kapcsolódó tevékenységek, a környezettudatos magatartás megalapozása:

Környezetünk védelme fontos feladat, óvodáskorban pedig számos lehetőség nyílik arra, hogy a gyermekek észrevegyék, megtapasztalják ezt, tegyenek érte, legyenek fogékonyak a környezeti problémákra. Ezért a kisgyermekek nevelésében nagy hangsúlyt fektetünk a környezetünk megfigyelésére, megóvására, a környezetvédelemre. Mindennapi életünk része ez. Tagintézményeink adottságai ugyan eltérőek, de elveink közösök. Naponta megfigyeljük az udvarainkon élő madarakat, mókusokat, télen etetjük őket. Óvodánk büszkélkedhet "Madárbarát óvoda" és "Zöld óvoda" címmel. Bekapcsolódtunk a

papírgyűjtésbe, PET-palack gyűjtésbe, tejes dobozok gyűjtésébe, a kémiai biztonság programba. Szelektíven válogatjuk a hulladékot, amit tudunk újrahasznosítani, felhasználjuk a barkácsolásokhoz. Virágoskerteket, sziklakerteket, veteményest gondozunk, fát ültetünk, palántázunk, élő sarkot, állatot gondozunk, udvart takarítunk, szemetet szedünk. Tavainkban halakat etetünk. Óvodapedagógusaink folyamatosan gyűjtik a témában a szakirodalmat és továbbképzéseken gyarapítják tudásukat e témában.

5. 7. Munka jellegű tevékenységek

Az óvodások munka jellegű tevékenysége a játékból bontakozik ki, melyet a gyermekek önmagukért és a közösségért végeznek. A munka célra irányuló tevékenység, amit az óvodapedagógus, nevelést segítő társ céltudatos irányítással alakít és fejleszt. Alapelvünk e tevékenységben: önállóan munkát végezni, másokon segíteni, másoknak örömet szerezni. Az "AHA, meg tudom csinálni!" érzés megélése önálló munkára serkenti a gyermekeket, ráirányítja figyelmüket a szép, tiszta környezet értékeinek védelmére. Munka jellegű tevékenységet az óvodásaink az óvodai élet teljes rendszerében végeznek.

A tevékenység célja:

- A gyermeki munka jellegű játékos tevékenységek megszerettetésén keresztül olyan készségek, tulajdonságok kialakítása, melyek pozitívan befolyásolják a gyermekek közösségi kapcsolatát, kötelességteljesítését. Cél továbbá a gyermekek együttműködésének, szervező képességének, kitartásának, önállóságának, felelősségérzetének a fejlesztése.

Az óvodapedagógus feladata:

- A mindennapi élettel, önkiszolgálással, alkalmi megbízásokkal, növény-, és állatgondozással kapcsolatos munka jellegű tevékenységek tervezése, s azok feltételeinek biztosítása.

A mindennapi étellel, önkiszolgálással, alkalmi megbízásokkal, növény-, és állatgondozással kapcsolatos munka jellegű tevékenységek tervezése, s azok feltételeinek biztosítása:

Óvodáinkban a gyermekek a munka jellegű tevékenységeket kezdetben segítséggel, majd teljesen önállóan végzik. Az eszközök, fogások, technika, sorrendiség megismeréséhez mintát és segítséget adunk. Programunk a teljes önállóság elérése érdekében megerősíti az **önkiszolgálást** minden területen.

A **naposi munka** programunkban más értelmet kapott. Úgy gondoljuk, hogy bármilyen jellegű feladat elvégzésére kidolgozható naposi rendszer. Óvodáinkban folyamatos életszervezés működik, amihez nem szükséges kapcsolni a hagyományos naposi kiszolgálást. Jól kidolgozott felelősi rendszert lehet kialakítani virággondozásra, cipők rendbetételéhez, fogkrém osztáshoz, udvari játékok elpakolásához, stb. Természetesen a dajka néniknek a nagyobbak már segíthetnek ki-, bepakolni, asztalt teríteni, szalvétát hajtogatni, törölgetni, asztalt leszedni.

Óvodáinkban a gyermekek **egyéni megbízásokat** is kapnak, melyek többnyire állandó vagy alkalmoszerű munkák. (Ilyen pl. a létszám leadása az élelmezésvezetőnek, üzenet átadása a szomszéd óvodapedagógusnak, stb.).

A munkatevékenységeket az évszakoknak megfelelően is tervezzük, melyeket a gyermekek életkoruknak és erejüknek megfelelően végeznek el. (Tagintézményeink eltérő adottságai miatt ezek a tevékenységek eltérőek.)

Az őszi évszakban tervezett munka jellegű játékos tevékenységeink:

Dió-, és mogyoró verés, törés, pucolás.
Madáretető készítés, kihelyezés.
Szüreti munkák a szőlőhegyen: szedés, préselés, must kóstolás.
Alma-, és körte szüret, kukorica szedés, törés.
Zöldségek betakarítása a veteményeskertből, savanyúságok, befőttek, kompótok készítése, aszalások.
Gesztenye gyűjtés, eladás.
Termések, termények, magvak, ágak, gallyak, kavicsok, stb. gyűjtése.
Levélsöprés, gereblyezés.
Csoportszoba növényeinek, állatainak folyamatos gondozása.
Csoportszoba díszítése az évszaknak megfelelően.

A téli évszakban tervezett munka jellegű tevékenységeink:

Ajándékkészítés Mikulásra, Karácsonyra.
Hólapátolás.
Madáretető feltöltése, madarak folyamatos etetése.
A csoportszoba növényeinek, állatainak folyamatos gondozása.
Csoportszoba díszítése, esztétikussá tétele az évszaknak és az ünnepeknek megfelelően.

A tavasszal tervezett munka jellegű tevékenységeink:

Veteményezés, csíráztatás, palántázás. A veteményeskert folyamatos gondozása.
Húsvéti nagytakarítás.
Udvarrendezés, szépítés, sziklakertek, virágoskertek rendbetétele.
Ajándékkészítés Húsvétra, Anyák napjára.
A csoportszoba hangulatossá tétele, díszítése.
A csoportszoba növényeinek, állatainak folyamatos gondozása.

A nyáron tervezett munka jellegű tevékenységeink:

Virágok gyűjtése, folyamatos szárítása, préselése.
Termések, termények, magvak folyamatos gyűjtése.
A nyári zöldségek betakarítása a kiskertből, nyári befőzések, eltevések.
Udvar söprése, virágoskertek, veteményeskert gondozása.
A csoportszobai növények és állatok folyamatos gondozása.

5. 8. A tevékenységekben megvalósuló tanulás

Az óvodában a tanulás folyamatos, jelentős részben utánzásos, spontán és szervezett tevékenység, amely a teljes személyiség fejlődését, fejlesztését támogatja. Nem szűkül le az ismeretszerzésre, az egész óvodai nap folyamán adódó helyzetekben, természetes és szimulált környezetben, kirándulásokon, az óvodapedagógus által kezdeményezett tevékenységi formákban, szervezeti és időkeretekben valósul meg. A tanulás feltétele a gyermek cselekvő aktivitása, a közvetlen, sok érzékszervét foglalkoztató tapasztalás, felfedezés lehetőségének biztosítása, kreativitásának erősítése.

Pedagógiai programunkban a **tevékenységekben megvalósuló tanulást** a játékba integrált tanulás felfogásunkkal valósítjuk meg.

A játékba integrált tanulás azt jelenti, hogy az óvodapedagógus által kezdeményezett **tevékenységek a játékidőbe ékelődnek, a játéktevékenységekbe integrálódnak, tagolódnak** úgy, hogy nincs közben játékelrakás. A gyermekek a felajánlott tevékenységek befejezése után igényük szerint visszatérhetnek eredeti játékukhoz, vagy újat kezdenek. A játékba integrált tanulás szervezése a mozgásos napon felborul.

A tevékenység célja:

- Az óvodai tanulás elsődleges célja az óvodás gyermek képességeinek fejlesztése, tapasztalatainak bővítése, rendszerezése. Az óvodapedagógus a tanulást támogató környezet megteremtése során épít a gyermekek előzetes élményeire, tapasztalataira, ismereteire.

- A gyermekek a játékba integrált tevékenységeik során szerzett tapasztalatok, élmények alapján tanulnak egyenként, kisebb csoportokban vagy az egész csoporttal együtt.

Az óvodapedagógus feladatai:

- Szituációérzékenységre építve spontán játékhelyzetek, illetve tudatosan tervezett „tanulási” szituációk felkínálása.
- A tevékenységekben megvalósuló tanulás tervezése.
- A tevékenységekben megvalósuló tanulás formáinak biztosítása.
- A tevékenységekben megvalósuló tanulás időkereteinek biztosítása.
- A program megvalósításához szükséges módszerek alkalmazása.
- A tanulási folyamatok reális értékelése.

Szituációérzékenységre építve spontán játékhelyzetek, illetve tudatosan tervezett „tanulási” szituációk felkínálása:

A gyermekek játékát megfigyelve, követve, szituációkra építve kínálunk fel spontán adódó játékhelyzeteket, amelyekben a gyermekek szinte észrevétlenül, örömmel és teljesen önként, spontán tanulnak. Ehhez társítunk szervezett tanulási lehetőségeket is, mint pl. az óvodapedagógus által tudatosan irányított megfigyelés, tapasztalatszerzés, beszélgetés, amely egyben a gyermekek ismeretszerzését, tapasztalatainak bővítését, a felfedezés lehetőségének biztosítását, kreativitásának erősítését is magában foglalja.

A tevékenységekben megvalósuló tanulás tervezése:

Az alapvető ismeretek elsajátítását **projekttrendszerű tanulóssal** tervezzük („Én már képes vagyok ...”), aminek eredménye a szülők számára is jól követhető.

A pedagógiai programunkban helyet kapott az óvodapedagógus által kezdeményezett **egyéni fejlesztés**, amely számos probléma-, és feladatmegoldás lehetőségét adja a gyermekeknek.

A tanulás tervezése **évszak projektben** történik, melynek minden elemét a szülők tájékoztatása érdekében hozzuk nyilvánosságra. Ezeket a terveket a csoportokhoz tartozó öltözőkben helyezzük el. A projekttervek a szülők számára áttekinthetőek, esztétikusak, könnyen követhetőek. A játékba integrált tanulás keretét a **heti rendünk** adja meg. Így a tevékenységeink délelőtti, udvari és délutáni játékba integráltak.

A tevékenységekben megvalósuló tanulás szervezett formáinak biztosítása:

Kötött	Mozgás Énekes játékok (4–5–6–7 éveseknek)
Közvetve kötelező	Verselés, mesélés
Kötetlen	Rajzolás, festés, mintázás, kézimunka A külső világ tevékeny megismerése Ének-zenei képességfejlesztés, gyermektánc Egyéni fejlesztések

A tevékenységekben megvalósuló tanulás időkereteinek biztosítása:

- A 3–4 évesek napi szervezett tanulási időkerete **maximum 30-35' perc.**
- A 4–5 évesek napi szervezett tanulási időkerete **maximum 40-45' perc.**
- Az 5–6–7 évesek napi szervezett tanulási időkerete **maximum 60-65' perc.**

A program megvalósításához szükséges tanulási módszerek alkalmazása:

A módszerek megválasztásánál a gyermekek **életkori sajátosságát, testi-lelki állapotát, érdeklődését, kíváncsiságát** vesszük figyelembe. Eljárásainkat változatosan, mindenkor az **adott szituációnak megfelelően** kombináljuk.

A tanulás lehetséges formái óvodánkban:

- az utánzások mintá- és modellkövetéses magatartás- és viselkedéstanulás, szokások alakítása,
- a spontán játékos tapasztalatszerzés;
- a játékos, cselekvéses tanulás;
- a gyermeki kérdésekre, válaszokra épülő ismeretszerzés;
- az óvodapedagógus által irányított megfigyelés, tapasztalatszerzés, felfedeztetés, ráébredés ("AHA-élmény átélése), gyűjtögetés, kísérletezgetés, elemezgetés, rendszerezés
- a gyakorlati problémamegoldás.

A tevékenységekben megvalósuló tanulási folyamatok reális értékelése:

Az óvodapedagógus a tanulás irányítása során, személyre szabott, pozitív értékeléssel segíti a gyermek személyiségének kibontakozását. A gyermekek akkor tudnak önfeledten, boldogan tevékenykedni, ha sok **buzdítást, dicséretet, pozitív megerősítést** kapnak. Ezért törekszünk arra, hogy mindegyik gyermek, mindennap kapjon valamilyen pozitív megerősítést. Kerüljük a sztereotip értékeléseket (ügyes vagy stb.), helyette a gyermekek konkrét, jó cselekedetét és tettét emeljük ki.

Alkalmazzuk a **differentiált, árnyalt értékelést** és a jutalmazás sokféle módszerét: simogatást, megerősítő pillantást, testközelséget, gesztust, mimikát, szóbeli közlést egyénileg, a csoport előtt és a szülőknek egyaránt.

Törekszünk arra, hogy minden **gyermek megismerje testi, lelki, szellemi értékeit**, (de azt is tudja, hogy melyek a hiányosságai), így kialakul reális önértékelése.

A tanulási folyamatban is csak akkor segítünk a gyermekeknek, ha kéri a segítséget, mert elakadtak a probléma megoldásában, hiszen kreativitásuk úgy fejlődik, ha minél több mindent önállóan próbálnak megoldani.

6. A FEJLŐDÉS JELLEMZŐI ÓVODÁSKOR VÉGÉRE

A gyermek belső érése, valamint a családi és óvodai nevelési folyamat eredményeként a kisgyermekek többsége az óvodáskor végére eléri az iskolai munkához, az iskolai élet megkezdéséhez szükséges fejlettségi szintet. A gyermek az óvodáskor végén belép a lassú átmenetnek abba az állapotába, amelyben majd az iskolában, az óvodásból iskolássá szocializálódik. A rugalmas beiskolázás az életkor figyelembevételével mellett lehetőséget ad a fejlettség szerinti iskolakezdésre.

Az iskolakezdéshez az alábbi feltételek megléte szükséges: **testi, lelki és szociális érettség**, amelyek egyaránt szükségesek az eredményes iskolai munkához:

A testileg egészségesen fejlődő gyermek:

- hatéves kora körül eljut az első alakváltozáshoz.
- Megváltoznak testarányai, megkezdődik a fogváltás.
- Teste arányosan fejlett, teherbíró.
- Mozgása összerendezettebb, harmonikus finom mozgásra képes.
- Mozgását, viselkedését, testi szükségletei kielégítését szándékosan irányítani képes.

A lelkileg egészségesen fejlődő gyermek:

- Az óvodáskor végére nyitott érdeklődésével készen áll az iskolába lépésre.
- A tanuláshoz szükséges képességei alkalmassá teszik az iskolai tanulás megkezdéséhez.
- Érzékelése, észlelése tovább differenciálódik. Különös jelentősége van a téri észlelés fejlettségének, a vizuális és az akusztikus differenciációnak, a téri tájékozottságnak, a térbeli mozgásfejlettségnek, a testséma kialakulásának.
- Az önkéntelen emlékezeti bevésés és felidézés, továbbá a közvetlen felidézés mellett megjelenik a szándékos bevésés és felidézés, megnő a megőrzés időtartama; a felismerés mellett egyre nagyobb szerepet kap a felidézés.
- Megjelenik a tanulás alapját képező szándékos figyelem, fokozatosan növekszik a figyelem tartalma, terjedelme, könnyebbé válik a megosztása és átvitele.
- A cselekvő-szemléletes és képi gondolkodás mellett az elemi fogalmi gondolkodás is kialakulóban van.

- Érthetően, folyamatosan kommunikál, beszél.
- Gondolatait, érzelmeit mások számára érthető formában, életkorának megfelelő tempóban és hangsúllyal tudja kifejezni.
- Minden szófajt használ, különböző mondszerkezeteket, mondatfajtákat alkot.
- Tisztán ejti a magán-, és mássalhangzókat azzal, hogy a fogváltással is összefüggő nagy egyéni eltérések lehetségesek.
- Végig tudja hallgatni és megérti mások beszédét.
- Elemi ismeretekkel rendelkezik önmagáról és környezetéről.
- Tudja nevét, lakcímét, szülei foglalkozását.
- Felismeri a napszakokat.
- Ismeri és gyakorlatban alkalmazza a gyalogos közlekedés alapvető szabályait.
- Ismeri szűkebb lakóhelyét, a környezetében élő növényeket, állatokat, azok gondozását és védelmét.
- Felismeri az öltözködés és az időjárás összefüggéseit.
- Ismeri a viselkedés alapvető szabályait.
- Kialakulóban vannak azok a magatartási formák, szokások, amelyek a természeti és társadalmi környezet megbecsüléséhez, megóvásához szükségesek.
- Elemi mennyiségi ismeretei vannak.

Az óvodáskor végére a gyermekek szociálisan is éretté válnak az iskolára. A szociálisan egészségesen fejlődő gyermekkedvező iskolai légkörben készen áll az iskolai élet és a tanító elfogadására, képes a fokozatosan kialakuló együttműködésre, a kapcsolatteremtésre felnőttel és gyermektársaival.

A szociálisan érett gyermek:

- Egyre több szabályhoz tud alkalmazkodni.
- Késleltetni tudja szükségletei kielégítését.
- Feladattudata kialakulóban van, s ez a feladat megértésében, feladattartásban, a feladatok egyre eredményesebb – szükség szerint kreatív – elvégzésében nyilvánul meg.
- Kitartásának, munkatempójának, önállóságának, önfegyelmének alakulása biztosítja ezt a tevékenységet.

A fejlődés várható jellemzői az óvodáskor végére

Tevékenységek, nevelési területek

Kimeneti jellemzők

Egészséges életmód alakítása

- A testápolási szokásoknak megfelelően a gyermek teljesen önállóan, felszólítás nélkül végzi el a gondozási műveleteket (tisztálkodás, kézmosás, fogmosás, WC-használat, fésülködés, zsebkendő használata);
- A kultúrált étkezés szokásait betartja (esztétikus terítés, önkiszolgálás, megfelelő evőeszközök használata stb.);
- Az időjárás és az öltözködés összefüggéseit felismerve önállóan, megfelelő sorrendben öltözködik, cipőt köt, személyes holmiját rendbe rakja;
- Igényes önmagával szemben, külsejében, környezetében megjelenik a szépre, ízlésesre való törekvés;
- Szívesen, örömmel tartózkodik a szabad levegőn.

Érzelmi, erkölcsi és közösségi nevelés

- Örül a közösen elért sikereknek;
- Feladatokat vállal közösségben;
- Egy-egy társa iránt kitüntetett rokonszenv, barátság alakul ki.
- Képes az együttműködésre, alkalmazkodásra;
- Észreveszi, hogy kinek van szüksége segítségre. Keresi önállóan a segítségnyújtás lehetőségeit;
- Tisztelettudó felnőttekkel, gyermekekkel egyaránt;
- Kialakult a konfliktuskezelő képessége;
- Reális önértékeléssel rendelkezik;
- Képes cselekedeteit, érzelmeit szabályozni (önkontroll);
- Kudarcűrése megfelelő;
- Felnőtt-gyermek kapcsolatban elfogadó;
- Szociális érzékenysége kialakult, a különbözőséget, máságot elfogadja;
- Ismeri szűkebb-tágabb környezetét, kötődik szülőföldjéhez;
- Elfogadja és alkalmazza a csoport szokás-, és szabályrendszerét.

Játék

- Önállóan képes kialakítani a játékhoz szükséges helyet, kiválasztani a hozzá kapcsolódó eszközöket. Képes az eszközök, anyagok kreatív felhasználására, barkácsolással megalkotja a játékához még hiányzó kiegészítőket;
- Játékában dominánsan jelentkezik a szerep és a szabályjáték, egy-egy témát több napon át képes továbbvinni;
- Konstruáló játékát a szerepjátékkal való sokoldalú kapcsolat jellemzi, képes bonyolultabb alkotások létrehozására, szerkeszt, modellez;
- Képes szervezett együttműködésre, szerepet vállal, elfogadja a társak véleményét;
- Szívesen játszik szabályjátékokat, képes a bonyolultabb szabályok betartására, amit társaitól is elvár.

Verselés, mesélés

- A gyermek szereti, várja és igényli a mesét, amit figyelmesen végighallgat;
- A gyermek szívesen vállalkozik a mesék, mondókák elmondására;
- Szívesen mesél, báboz, dramatizál saját maga és mások szórakoztatására;
- Tud képről meséket, történeteket kitalálni, képes az önkifejezésre;
- A folytatásos mesék, versek, meseregények szálait össze tudja kötni.

Ének, zene, énekes játék, gyermektánc

- A gyermek örömmel, élvezettel vesz részt az énekes játékokban, táncos mozgásokban;
- A gyermek tud egyedül énekelni és önállóan is kezdeményez a nap folyamán énekes játékot;
- Érti az egyenletes lüktetést és a dalok ritmusát;
- Tud egyszerű ritmust tapsolni, mozgást, dallamot rögtönözni;
- Zenei mozgása szép és összerendezett;
- A gyermek rendelkezik életkorának és egyéni képességeinek megfelelő, alapvető zenei ismeretekkel (zenei fogalompárok, dallamfelismerés, hangszerek megfelelő használata);
- A gyermek tud és ismert nemzetiségi, etnikai hovatartozásának megfelelő népi játékokat.

Rajzolás, festés, mintázás, kézimunka

- Egyéni módon tudja megjeleníteni élményeit, elképzeléseit;
- Ismeri és alkalmazza a leggyakoribb technikákat, tudja használni a legfontosabb eszközöket;
- Alkotásaira jellemző a témák változatossága, a részletező formagazdagság, a gazdag színvilág;
- Örül az egyéni vagy közösen létrehozott produktumoknak, és képes elemi szintű értékelést megfogalmazni azokról;
- Plasztikai munkái egyediek, részletezésre törekvőek;
- Építésben, téralakításban aktívan részt vesz, ötleteit meg tudja valósítani, a kreativitás jelei megmutatkoznak munkájában.
- Kézimunka feladatokat szívesen végez, alkotásai fejlett finom motorikus képességről tanúskodnak.

Mozgás

- Kialakult az összerendezett, harmonikus mozgása (nagymozgás);
- Helyesen tájékozódik térben;
- Képes változó tempójú, irányú mozgásra;
- Finom motorikus képessége alkalmassá teszi a kézi szerek célirányos használatára;
- Képes a csoporttal való együttmozgásra, alkalmazkodásra;
- Megfelelő egyensúlyérzéssel rendelkezik;
- Álló-, és teherbíró képessége korának megfelelő;
- Örömmel vesz részt a közös mozgásos játékokban;
- Ismeri, érti és alkalmazza a mozgáshoz kapcsolódó kifejezéseket;
- Kialakult testfogalommal rendelkezik.

**Külső világ
tevékeny
megismerése**

- Ismeri és kérésre megnevezi családtagjait, megmondja személyes adatait;
- Ismeri a fontosabb intézmények rendeltetését (bölcsőde, iskola, rendőrség, kórház, tűzoltóság, művelődési intézmények);
- Ismeri az elemi közlekedés szabályait és betartja azokat. Többféle közlekedési eszközt ismer, tájékozott az ott dolgozott munkájáról.
- Felismeri az ok-okozati összefüggéseket a napszakok, évszakok jellemzőit és a hozzájuk kapcsolódó munkatevékenységeket;
- Megnevezi a színeket, annak árnyalatait;
- Képes fogalomalkotásra, a fogalmakhoz tartozó elemek besorolására (növény-állat, élő-élettelen), illetve következtetések levonására.
- Kialakult számfogalma, tisztában van mennyiségbeli, térbeli, formai viszonyokkal;
- Ismeri és óvja környezetét, észreveszi a természetet veszélyeztető tényezőket. Kialakultak azon szokásai, amelyek a természet védelmét szolgálják;
- Ismeri, megnevezi testrészeit, igényes teste tisztaságára, tudatosan ügyel önmaga és társai testi épségére;
- Ismeri a szülőföld helyi hagyományait, a családi, a tárgyi kultúra értékeit.

**Munka jellegű
tevékenység**

- A gyermek szívesen segít az óvónőnek és társainak;
- A munkaeszközöket rendeltetésszerűen használja, tárolja;
- Munkatevékenysége kitartó, megbízható, igényes és pontos;
- Szívesen vállalkozik egyéni megbízatások, feladatok elvégzésére;
- Képes önállóan ellátni magát és társait az önkiszolgálás, a naposi és gondozási területeken;
- Ügyel a saját és környezete rendjére;
- Elismeri saját és mások munkáját.

Értelmi fejlesztés

- Játéktevékenységében és más tevékenységekben is önként keresik a feladathelyzetet, és aktívan vesznek részt benne;
- A feladatokat önállóan, egyedül végzik, motiváltságuk fennmarad. Folyamatosan érdeklődnek a feladatok iránt;
- Képesek a gondolkodási műveletek pontos végrehajtására, az adott tevékenység megfogalmazására;
- Képesek páros és csoportos feladatok végrehajtására, véleményegyeztetésre, kompromisszumra;

**Anyanyelvi
nevelés**

- Szívesen és aktívan kommunikál társaival és a felnőttekkel.
- Kialakult beszédfigyelemmel rendelkezik.
- Beszéd tagoltsága, hangsúlya, hanglejtése megfelel anyanyelvünk követelményeinek.
- Olyan szókincssel rendelkezik, amely lehetővé teszi számára gondolatainak érthető kifejezéseit. Szövegértése biztos.

7. AZ ÓVODA GYERMEKVÉDELEMMEL KAPCSOLATOS TEVÉKENYSÉGE

Gyermekvédelmi munkánk célja:

- A gyermekek alapvető szükségleteinek kielégítése, gyermeki és emberi jogainak érvényesítése.
- Hátrány kompenzálása, az esélyegyenlőség biztosítása az eltérő szociális és kulturális környezetből érkező gyermekek számára.
- Az egészséges személyiség fejlődését károsító hatások észrevétele (szociális és pszichés problémák) kiszűrése, elhárítása és enyhítése.
- A hátrányos helyzet csökkentése, a hátrányos helyzetből adódó esélyegyenlőtlenség megszüntetése.
- A veszélyeztetettség kialakulásának megelőzése.

Gyermekvédelmi munkánk feladatai, az esélyegyenlőség biztosítását elősegítő intézkedések:

- Az óvodába járó gyermekek szociális, szociokulturális családi hátterének megismerése, HH/HHH gyermekek minél korábbi óvodai ellátása (nyilvántartás).
- Szükség esetén szakemberek bevonása (családsegítő, családgyógyozó, gyámügy, stb.)
- Rendszeres óvodába járás figyelemmel kísérése, szükség esetén környezettanulmány készítése.
- A családsegítés érdekében folyamatos kapcsolattartás a felelős személyekkel, intézményekkel.
- Mindazon jogok és ellátások biztosítása gyermekeknek, amelyeket számukra a vonatkozó jogszabályok és rendeletek előírnak.

A gyermek-, és ifjúságvédelem óvodánk pedagógiai tevékenységének szerves része. Minden pedagógusnak és óvodai dolgozónak munkaköri kötelessége a rábízott gyermekek védelme, pedagógiai eszközökkel való segítése. E tevékenység titoktartási kötelezettséget kíván meg.

Olyan légkör kialakítására törekszünk, amely a beilleszkedést elősegíti, és kizárja annak lehetőségét, hogy bármely gyermek, bármilyen oknál fogva hátrányos, kiszolgáltatott helyzetbe kerüljön.

3-6-7 éves korban az intenzív „én-fejlődés” szakaszában kiemelt jelentőségű az egyediség, az egyéniség megalapozása, támogatása, tiszteletben tartása. A mi óvodánkban minden ott dolgozó felnőtt azon fáradozik minden nap, hogy a gyermek, igazán „gyermek” lehessen.

Nagyfokú gyermekismeretünknek köszönhetően, illetve a családlátogatások, beszélgetések alkalmával szerzett információk alapján többoldalú információval rendelkezünk a gyermekekről, a családok anyagi helyzetéről, nevelési elveiről, életviteléről, életmódjáról, stb. A feltárt problémák, okok után kiemelt figyelmet fordítunk az esélyegyenlőséget elősegítő intézkedésekre: Differenciált egyéni bánásmóddal, a feltételek megteremtésével, az egészséges környezet biztosításával, változatos tevékenységformákkal, élmények nyújtásával, pozitív megerősítéssel, bátorító pedagógiával hozzásegítjük ezen gyermekeket képességeik kibontakoztatásához, fejlődéséhez, a hátrányok csökkentéséhez.

A szülőkkel folyamatos együttműködés kialakítására törekszünk. Kéréseiket, közléseiket bizalmasan, tapintatosan kezeljük, gyermekük fejlesztése érdekében használjuk fel. Szülői értekezletek, családlátogatások, nyílt napok, fogadóórák, beszélgetések során reálisan, segítőkészen tájékoztatjuk őket a közös megoldás lehetőségét keresve. Informáljuk őket problémáik, ügyeik elintézésének módjáról, különböző alapellátásokhoz jutásról (szociális ellátások, segítő szolgáltatások, étkezési támogatás, stb.).

Az intézményvezető gyermekvédelmi feladatai:

- Jelzéssel él a gyermek veszélyeztettsége esetén a Gyermekjóléti Szolgálatnál.
- Hatósági eljárást kezdeményez a gyermek bántalmazása, illetve súlyos elhanyagolása vagy egyéb más, súlyos veszélyeztető ok fennállása, továbbá a gyermek önmaga által előidézett súlyos veszélyeztető magatartása esetén.
- Gondoskodik a gyermekvédelmi felelősök személyéről minden intézményben és biztosítja számukra a munkájukhoz szükséges feltételeket.
- Biztosítja a nevelő és oktató munkához szükséges egészséges és biztonságos feltételeket.
- A balesetek megelőzése érdekében balesetvédelmi oktatást szervez.
- Megszervezi a rendszeres egészségügyi szűrővizsgálatokat.
- Az óvodába kerülést nyomon követi, biztosítja (tankötelezettség elmulasztása esetén intézkedik).

A gyermek-, és ifjúságvédelmi felelős feladatai:

- Koordinálja az óvodapedagógusok óvodán belüli gyermekvédelmi munkáját.
- Segíti a veszélyeztettség, a hátrányos helyzet kritériumainak intézmény szintű megállapítását.
- Konkrét ügyekben segítséget, tanácsot ad az óvodapedagógusoknak, szükség esetén közös családlátogatást végez velük. Segít a környezettanulmány elkészítésében.
- Kapcsolatot tart az önkormányzati, szociális, gyámügyi és egészségügyi intézmény hálózattal a családsegítés érdekében.
- Rendszeresen figyeli és értelmezi a gyermekvédelemmel kapcsolatos jogszabályok változásait.
- Megfelelő önképzéssel (szakirodalom olvasás, továbbképzéseken való részvétel...) karbantartja a gyermekvédelemmel kapcsolatos tudását.
- Az intézményben jól látható helyen közzéteszi a gyermekvédelmi feladatokat ellátó intézmények címét, telefonszámát.
- A kiemelt figyelmet igénylő gyermekek fejlődését figyelemmel kíséri, szükség esetén szakember bevonását kezdeményezi.
- Nyilvántartást vezet, éves munkatervet készít, év végén beszámolót készít.

Óvodapedagógusok gyermekvédelemmel kapcsolatos feladatai:

- A gyermekek jogainak tiszteletben tartása, védelme.
- Rendszeres óvodalátogatás figyelemmel kísérése, szükség esetén a hiányzás jelzése.
- Az egészségügyi szűrővizsgálatok lebonyolításában részt venni, a szűrést szükség esetén soron kívül javasolni.
- Egyéni fejlettséghez igazodó személyre szabott fejlesztések elkészítése.
- Veszélyeztető körülmények megelőzése, feltárása, megszüntetése. Szükség esetén ehhez szakember segítségének kérése. A gyermek életében történő változások, a családban jelentkező gondok, problémák jelzése az óvoda gyermekvédelmi felelősének.

8. A KIEMELT FIGYELMET IGÉNYLŐ GYERMEKEK ÓVODAI NEVELÉSE

A 2011. évi CXCV. törvény a Nemzeti köznevelésről 4. § (13) bekezdése értelmében a kiemelt figyelmet igénylő gyermek, tanuló az, aki:

- különleges bánásmódot igénylő gyermek (sajátos nevelési igényű, a beilleszkedési, tanulási és magatartási nehézséggel küzdő és a kiemelten tehetséges gyermek)
- hátrányos és halmozottan hátrányos helyzetű gyermek.

8.1. A hátrányos és halmozottan hátrányos helyzetű gyermekek óvodai nevelése, fejlesztése

A Gvt. 67/A § (1) bekezdése szerint hátrányos helyzetű az a rendszeres gyermekvédelmi kedvezményre jogosult gyermek, aki esetében az alábbi körülmények közül **egy** fennáll:

- a szülő alapfokú iskolai végzettséggel rendelkezik;
- a szülő 16 hónapon belül legalább 12 hónapig álláskeresőként nyilvántartott személy;
- a gyermek lakókörnyezete félkomfort vagy komfort nélküli, illetve olyan lakáskörülmények között él, ahol korlátozottan biztosítottak az egészséges fejlődéséhez szükséges feltételek.

A Gvt. 67/A § (2) bekezdése szerint halmozottan hátrányos helyzetű

- az a rendszeres gyermekvédelmi kedvezményre jogosult gyermek, akinek a fent felsorolt körülmények közül **legalább kettő** fennáll;
- a nevelésbe vett gyermek

A tevékenység célja:

- A hátrányos helyzetből adódó esélyegyenlőtlenség enyhítése.
- Nehéz élethelyzetben levő családok segítése, védelme.

Feladataink:

- A családok rövidebb – hosszabb ideig tartó támogatása, anyagi segélyezése lehetőség szerinti társadalmi integrációja.
- Családdal együtt érző, megértő, személyes kapcsolat kialakítása.

- A hátrányos helyzetű gyermekek segítése (belső harmóniára törekvés), szükség esetén megfelelő szakember bevonása.

Az óvodapedagógusok kiemelt feladatai:

- A gyermekek érdekében a szülőkkel történő kölcsönösen bizalmas együttműködésre törekedjen. A kialakított kapcsolatot jellemezze folyamatosság, tájékoztatás, segítőkészség, empátia, humánus.
- A gyermekeket, családokat látogassa meg otthonukban.
- Teremtsen nyugodt, derűs, barátságos környezeti feltételeket és valósítsa meg az otthoni, nem megfelelő nevelési, vagy életmódbeli szokások korrekcióját.
- Figyeljen fel a családi diszharmonikus nevelés következményeiből adódó pszichés zavarokra és a negatív viselkedésbeli okokra.
- Pozitív minta nyújtásával, a helyes napirend, egészséges életmód, magatartási szabályok, a nemi identitásnak megfelelő viselkedés elsajátításával, a megfelelő énkép kialakításával igyekezzen a gyermekek személyiségének egészséges kibontakozását biztosítani.

8.2. A sajátos nevelési igényű gyermekek integrált óvodai nevelése, fejlesztése

2011. évi CXC törvény 4. § (25): "**Sajátos nevelési igényű gyermek** az a különleges bánásmódot igénylő gyermek, aki a szakértői bizottság szakértői véleménye alapján mozgásszervi, érzékszervi, értelmi vagy beszéd fogyatékos, több fogyatékoság együttes előfordulása esetén halmozottan fogyatékos, autizmus spektrum zavarral vagy egyéb pszichés fejlődési zavarral küzd."

A „**sajátos nevelési szükséglet**” megjelölést az akadályozott gyermekek különleges nevelési igényeinek megjelölésére használjuk. Minden **sajátos nevelési igényű gyermeknek joga**, hogy különleges bánásmód keretében állapotának megfelelő pedagógiai, gyógypedagógiai, konduktív pedagógiai ellátásban részesüljön attól kezdődően, hogy igényjogosultságát megállapították. Óvodánkban a Szakértői és rehabilitációs bizottság szakvéleményével rendelkező sajátos nevelési igényű gyermekek nevelését és oktatását integrált formában, speciális szakemberek bevonásával (gyógypedagógus, fejlesztőpedagógus, logopédus, gyógytornász, stb.), a szakértői véleményben foglaltak szerint valósítjuk meg.

A tevékenység célja:

- A sajátos nevelési igényű gyermek normál óvodai közösségben való elfogadása, együttnevelése ép társaikkal (a fejlődéshez szükséges megfelelő minták elsajátítása, pl. beszéd, viselkedés, magatartás), ezáltal az életminőségük javítása.
- A későbbi beilleszkedés elősegítése, megkönnyítése.
- Olyan feltételrendszer biztosítása, amely figyelembe veszi a gyermekek életkori és kulturális sajátosságait, az egyéni fejlettséget, a speciális nevelési szükségleteket, a harmonikus személyiségfejlesztést.
- Testi, lelki, szociális érettség kialakítása az iskolai tanulási zavarok megelőzése érdekében.

Az óvodapedagógusok kiemelt feladatai:

- A másság elfogadása, tiszteletben tartása, a másságot elfogadó környezet megteremtése.
- Korai fejlesztés (a probléma mielőbbi feltárása és megfelelő szakember bevonása).
- Folyamatos együttműködés a családdal, a szakszolgálat szakembereivel.
- A fejlesztéshez megfelelő projekt, egyéni fejlesztési terv kidolgozása.
- A fejlesztéshez szükséges speciális személyi és tárgyi feltételek megteremtése.
- Inkluzív nevelés megvalósítása.
- Biztonságos környezet megteremtése (akadálymentesítés)
- Fejlesztő team munkában való részvétel. Beutalók elkészítése Szakértői bizottsághoz, nevelési tanácsadóhoz.
- Szükség szerint tanácsadás, segítségnyújtás a szülőknek. A gyermek aktuális fejlettségi állapotáról korrekt, reális tájékoztatás.
- Megfelelő szakemberek bevonása, a gyermek sérülésének megfelelő gyógyító terápia alkalmazásával.
- Fejlődéshez igazított egyéni fejlesztés, valamint a gyermekben rejlő kiemelkedő teljesítmény felismerése, gondozása. (tehetséggondozó programokban való részvétel biztosítása).
- Önképzés, szakmai tapasztalatcserén, felkészítésen, továbbképzésen való részvétel.

Az integrált, együttnevelés fontossága abban rejlik, hogy a sajátos nevelési szükségletű gyermeket nem kell közvetlen környezetéből, a családból kiemelni, ami személyiségfejlődésére károsan hathat, a nevelést, pedig megfosztja az elsődleges és természetes példaadás lehetőségétől. Az integráltan nevelkedő gyermek másságát a környezete is megismeri, elfogadja. Megtanulnak egymással élni, játszani, tanulni, így a későbbiekben a beilleszkedésük a társadalomba is könnyebb lesz.

A sajátos nevelési igényű gyermekek integrációját, egyéni fejlesztését megkönnyítik a TÁMOP 3.4.2.A-11/2-2012-0032 számú pályázat keretében vásárolt jó gyakorlatok, melyek részletes ismertetését a 3. számú melléklet tartalmazza.

8.3. A beilleszkedési, tanulási, magatartási nehézséggel küzdő gyermekek óvodai nevelése, fejlesztése

2011. CXCV. TÖRVÉNY 4. § (3) BEKEZDÉS ÉRTELMEBEN: "A BTM-ES GYERMEK AZ A KÜLÖNLEGES BÁNÁSMÓDOT IGÉNYLŐ GYERMEK, AKI A SZAKÉRTŐI BIZOTTSÁG SZAKÉRTŐI VÉLEMÉNYE ALAPJÁN AZ ÉLETKORÁHOZ VISZONYÍTOTTAN JELENTŐSEN ALULTEJESÍT, TÁRSAS KAPCSOLATI PROBLÉMÁKKAL, TANULÁSI, MAGATARTÁS SZABÁLYOZÁSI HIÁNYOSSÁGOKKAL KÜZD, KÖZÖSSÉGBE VALÓ BEILLESZKEDÉSE, SZEMÉLYISÉGFEJLŐDÉSE NEHEZÍTETT VAGY SAJÁTOS TENDENCIÁT MUTAT, DE NEM MINŐSÜL SAJÁTOS NEVELÉSI IGÉNYŰNEK."

Bármely gyermek kerülhet nehéz helyzetbe közösségi élete során. Lehet, hogy nehezen találja meg a hangot kortársaival vagy pedagógusával, ezért kirekesztettnek, magányosnak érzi magát. Lehet, hogy bár okos, mégis gondjai adódnak. Előfordulhat, hogy olyan változások zajlanak a családi életben (pl. testvérszületés, válás, gyász), melyek átmenetileg a gyermek alkalmazkodását is megnehezítik. Mindezek következtében megváltozhat magatartása, indulatosá vagy éppen visszahúzódóvá válhat, romolhat a teljesítménye, ezáltal alul teljesíthet.

A tevékenység célja:

- A beilleszkedési, tanulási és magatartási nehézséggel küzdő gyermekek elfogadása, személyiségük tiszteletben tartása, beilleszkedésük elősegítése.
- Olyan harmonikus, nyugodt és érzelem gazdag feltételrendszer biztosítása, amely figyelembe veszi a gyermekek különleges bánásmódot igénylő sajátosságait.
- Testi, lelki, szociális érettség kialakítása az iskolai tanulási zavarok megelőzése érdekében.

Az óvodapedagógusok kiemelt feladatai:

- Figyelmeztető jelek észrevétele, okok feltárása.
- Szükség esetén a Nevelési tanácsadó segítségének kérése. Beutaló megírása.
- Pedagógiai jellemzés készítése a gyermekről.
- Folyamatos kapcsolattartás a szülőkkel, segítségnyújtás, tanácsadás.
- A gyermek aktuális fejlettségi állapotáról a szülők reális, korrekt tájékoztatása.
- Szakemberek bevonása (óvoda pszichológus, fejlesztő pedagógus, stb.), azokkal folyamatos kapcsolattartás, együttműködés.

- Fejlesztő team munkában való részvétel, önképzés
- Fejlődéshez igazított egyéni fejlesztés, valamint a gyermekben rejlő kiemelkedő teljesítmény felismerése, gondozása. (tehetséggondozó programokban való részvétel biztosítása), esélyegyenlőség biztosítása.

8.4. Tehetséges gyermekek óvodai nevelése, fejlesztése

Elveink:

- Minden nagycsoportos korú gyermekre alkalmazható legyen.
- A gyermekeket értékeik, képességeik alapján definiáljuk.
- A gyermekek érdeklődésére, motivációjára építve tervezzük meg speciális műhelyeink indítását.

A tehetséggondozás célja:

- Az óvodáinkban utolsó évet járó, minden iskolába menő gyermek (kiemelt figyelmet igénylő gyermekek is) az átlagon felüli adottságai, kreatív adottságai, motivációs adottságai alapján kerüljön be speciális tehetséggondozó műhelyeinkbe (esélyegyenlőség biztosítása).
- A tehetséggondozó pedagógusaink folyamatos képzése.

Feladataink:

- A tehetséggondozó folyamat teljes írásos dokumentációjának működtetése a pedagógusok teljes felelősségvállalásával (műhely napló, azonosítás, beválogatás, hatásvizsgálatok, szülők tájékoztatása, önértékelés, elégedettségmérés, stb.).
- 30 órás tehetséggondozó programok kidolgozása.

A tehetség azonosítás elvei:

- Az azonosító folyamatot a csoportban dolgozó óvónők együtt végzik a gyermekek folyamatos megfigyelése és ennek írásos dokumentációjában rögzítettek (Gyermektükör), valamint a szülőktől, speciális végzettséggel rendelkező szakemberektől (logopédus, fejlesztő pedagógus, pszichológus, gyógytornász, stb.) kapott információk alapján.
- Az azonosítást minden év májusában készítik el, ahol minden gyermekről kitöltik az azonosító lapokat, és javaslatot tesznek a műhelybe sorolásra.
- A kitöltött azonosító lapokat átadják a műhelyvezető óvodapedagógusoknak.

A beválogatás elvei:

➤ A beválogatás folyamatát a tehetségműhelyeket vezető óvónők együtt végzik a kidolgozott írásos dokumentáció alapján.

Óvodáinkban a Gardneri tehetségterületek¹ csoportosítása alapján indítjuk speciális tehetségműhelyeinket, amelyek az alábbiak:

- nyelvi,
- zenei,
- logikai,
- természeti,
- vizuális-téri,
- testi-kinesztetikus,
- szociális-interperszonális,
- intraperszonális.

Műhelyeink minden nevelési év okt. 01-től május 31-ig működnek meghatározott létszámmal (mikrocsoportban), helyen (pl. nevelői szoba vagy tornaterem) és időben (délelőtti vagy délutáni tevékenységbe ágyazottan). Ez óvodánként és műhelyenként eltérő lehet. Lásd az éves feladattervben.

A központi óvoda referenciainstítúciónként működik.

Tehetséggondozás referencia területen két jó gyakorlatunk szerepel az Educatio (Iskolatáska) felületén (Tücsök zenekar, Gyöngyös koszorú).

Ezen jó gyakorlatok megvásárolhatóak és adaptálhatóak a kidolgozott referencia intézményi szolgáltatási szabályzat alapján.

¹ Nagy Jenőné előadásai a konferenciákon, ahol bemutatta, értelmezte az óvodai tehetségmodellt.

A szülőkkel való együttműködési formáink:

- Évente két alkalommal szülői értekezlet szervezése.
- Évente két nyílt műhelytevékenység megtekintése.
- A szülők igénye szerint fogadóórán való tájékoztatás a gyermekek fejlődéséről.
- Lehetőség szerint közös gazdagító programok szervezése (pl.: szalonnasütés, táncház, stb.)
- Azoknak a szülőknek a programba való bevonása, akik képességeikkel támogatni tudják, témájához többletet tudnak adni, propagálják értékeit.

9. AZ ÓVODAI ÉLET MEGSZERVEZÉSÉNEK ELVEI

Óvodáinkban a nevelés csak a fenntartó által jóváhagyott pedagógiai program alapján valósul meg és a teljes óvodai életet magába foglaló tevékenységek keretében szerveződik meg az óvodapedagógusaink feltétlen jelenlétében és közreműködésével.

Nyitvatartási idő:

A helyi igényeknek megfelelően szülői igényfelmérés után a fenntartó határozza meg. A teljes nyitva tartás ideje alatt óvodapedagógus foglalkozik a gyermekekkel.

Csoportszervezés elvei:

Óvodáinkban a gyermekek csoportba osztásakor figyelembe vesszük a szülők kéréseit, igényeit, valamint a közoktatási törvényben meghatározott létszámhatárokat. Bármilyen is a csoportösszetétel, a legfontosabb kritérium az, hogy a gyermekek és a felnőttek jól érezzék magukat. Központi óvodánkban működik osztatlan, osztott és részben osztott csoport is, míg tagóvodáinkban csak vegyes életkorú csoportok vannak.

Napirend:

Az óvodai élet keretét a napirend adja, mely biztonságot, támpontot ad és állandóságot biztosít a gyermekek, felnőttek számára. A gyermekek egészséges fejlődéséhez biztosítjuk a feltételeket a megfelelő időtartamú spontán és tervezett tevékenységformák megtervezésével. Napirendünk rugalmas, a gyermekek tempójához, igényéhez igazodik. A napirendet az óvodapedagógusok alakítják ki, az évszakhoz igazodó téli-nyári ütemezéssel. A gyermekek szokásrendszerének kialakításához biztosítjuk a napirenden belül megvalósuló tevékenységek végzésének zavartalanságát.

Heti rend:

Biztosítja a fejlesztést, illetve a speciális képességfejlesztést óvodapszichológus, logopédus, konduktor, gyógypedagógus bevonásával. Heti rendünk rugalmas, helyzethez alkalmazkodó. A zavartalan működéshez szükség van a csoportok közti folyamatos egyeztetésre. Összeállításnál szempont, hogy jusson elegendő idő a gyermeki tevékenységekre, kezdeményezésekre. A napirend zavarása nélkül hetente egy alkalommal az óvodapedagógusok tehetséggondozó, kreatív műhelyeket szerveznek (lásd. Óvodáink egyéb szolgáltatásai).

Javaslat a gyermekek heti rendjének elkészítéséhez:

	Hétfő	Kedd	Szerda	Csütörtök	Péntek
Délelőtti játékba integrált tanulás	Verselés, mesélés Ének-zenei képesség fejlesztés	Verselés, mesélés Rajzolás, festés, mintázás, kézimunka	Verselés, mesélés	Verselés, mesélés	Verselés, mesélés Mozgás
Udvari játékba integrált tanulás	Énekes játékok, gyermektánc		A külső világ tevékeny megismerése	A külső világ tevékeny megismerése	
Délutáni játékba integrált tanulás	Egyéni fejlesztés	Egyéni fejlesztés	Egyéni fejlesztés	Egyéni fejlesztés	Egyéni fejlesztés

Javaslat a gyermekek napirendjének elkészítéséhez:

Idő tartam	Tevékenység	
6.30 - 9.15	<p>JÁTÉK A CSOPORTSZOBÁBAN</p> <p>Folyamatos érkezés az óvodába. Személyes percek, szabad, kötetlen játék a csoportszobában.</p> <p>Testápolás, folyamatos tízórai.</p>	J Á T É K
9.15 - 10.00	<p>Játékba integrált mikrocsoportos tevékenységek megszervezése:</p> <ul style="list-style-type: none"> ❖ Rajzolás, festés, mintázás, kézimunka ❖ Ének-zenei készségek fejlesztése ❖ Mozgás, zenés-mozgásos percek 	
10.00 - 10.30	<p>Verselés, mesélés, drámajátékok.</p> <p>Rendrakás, folyamatos készülődés az udvarra.</p>	
10.30- 12.00	<p>JÁTÉK A SZABADBAN</p> <p>Mikro csoportos tapasztalatszerzések, séták, kirándulások.</p> <p>Énekes-dalos játékok, gyermektánc az udvaron.</p> <p>Szervezett mozgásos játék.</p> <p>Mindennapi edzés: kocogás, futás.</p>	J Á T É K
12.00- 13.00	<p>Folyamatos bejövetel az udvarról.</p> <p>Testápolás, ebéd.</p> <p>Készülődés a pihenéshez.</p>	
13.00- 14.30	<p>Altatás mesével, altatódallal. Pihenés.</p> <p>Iskolába menő gyermekeknek tehetséggondozó műhelyek szervezése.</p>	
14.30- 15.30	<p>Folyamatos ébredés, testápolás.</p> <p>Uzsonna.</p>	
15.30- 17.30	<p>JÁTÉK A CSOPORTSZOBÁBAN VAGY A SZABADBAN</p> <p>Egyénenkénti és/vagy kis csoportos részképesség-fejlesztés.</p> <p>Folyamatos távozás az óvodából.</p>	J Á T É K

10. SZEMÉLYI ÉS TÁRGYI FELTÉTELEK

Személyi feltételek:

Intézményünkben a törvényben meghatározottak alapján alakulnak a személyi feltételek.

Az **intézményvezető** koordinálja és irányítja a pedagógiai-szakmai munkát, a tanügy-igazgatási, a munkáltatói, a gazdálkodási, menedzselési feladatokat. Biztosítja továbbá a minőségi munkához szükséges személyi és tárgyi feltételeket. Az intézményvezető **munkáját az általános helyettesek, és a tagóvoda vezetők segítik.**

Egy-egy óvodai csoportban **két főiskolai végzettségű óvodapedagógus** és egy **szakképzett dajka (nevelést segítő társ)** dolgozik. Az óvónők irányítják összehangolt munkájukkal, azonos pedagógiai elveikkel a gyermekek életét. Ebbe a munkába vonják be a dajkákat, akik elfogadó attitűddel segítik a közösen kitűzött célok, feladatok, egységes szokás, normarendszer megvalósítását. Óvodapedagógusaink váltó rendszerben, heti váltásban dolgoznak. 2013. szept. 01-től **pedagógiai asszisztensek** is segítik intézményeinkben a nevelőmunkát.

A programunk eredményes megvalósításához folyamatosan szükséges a különféle szakképzettségek megszerzése. A humán erőforrás fejlesztést az intézmény továbbképzési terve tartalmazza.

A **nevelő-oktató munkát közvetlenül segítő** dolgozóink száma intézményeinkben az ellátandó feladatnak megfelelően biztosított (óvodatitkár, gazdasági ügyintéző, adminisztrátor, takarító, udvaros – karbantartó).

Gyógypedagógus, fejlesztőpedagógus, gyógytornász, óvodapszichológus, logopédus szakirányú bekapcsolódása a nevelőmunkánkba szintén biztosított.

Tárgyi feltételek:

Óvodáink különböző adottságokkal rendelkeznek, attól függően, hogy milyen céllal lettek építve (családi házból, más rendeltetésű épületből lett átalakítva, illetve eredetileg is óvodai céllal épült).

Udvaraink füves, aszfaltos területei, homokozói, mozgásfejlesztő eszközei biztosítják a gyermekek természetes mozgásigényének kielégítését. Az udvar fedett részei kinti étkezésre is alkalmasak, valamint lehetőséget nyújtanak manuális tevékenységek szervezéséhez is, megnövelve a gyermekek levegőn tartózkodásának idejét.

A csoportszobák felszereltségét a gyermekek igényeihez igazítottuk. A berendezési tárgyak elrendezésével biztosított a különböző tevékenységek feltételrendszere. Elhelyezésük, formai kivitelezésük kizárja a balesetveszélyt.

Az öltözők, mosdók eszközfelszereltsége a gyermekeknek megfelelő méretű. A tornaszobák felszereltsége hagyományos eszközökből és speciális mozgásfejlesztő eszközökből áll.

Könyvtáraink a tevékenység tartalomnak megfelelő csoportosítással segítik az ismeretek átadását. Könyvtár bővítésben alapelv a legújabb szakirodalmi kiadványok beszerzése. A szakajtó fontos információkövetítő a naprakészség, önképzés folyamatában.

Minden óvodánk rendelkezik a pedagógiai program megvalósításához szükséges eszközökkel, tárgyi feltételekkel.

11. ÓVODÁNK KAPCSOLATRENDSZERE

Az óvoda és a családi ház kapcsolata

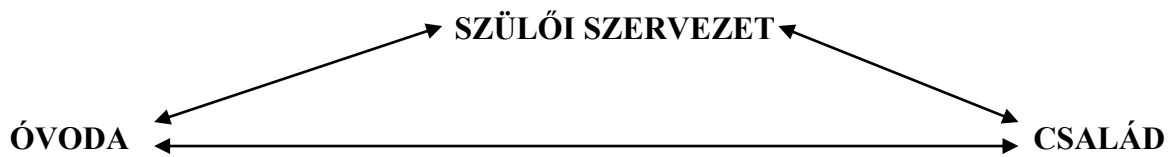
Az óvoda a családdal együtt, azt kiegészítve szolgálja a gyermekek nevelését, fejlesztését. A család más intézményes neveléssel nem pótolható, a gyermek megszületése pillanatától kezdve elsődleges és meghatározó szerepet tölt be.

Az óvoda és a család partneri együttműködése elengedhetetlen a gyermekek fejlesztése szempontjából, hiszen a szülő ismeri legjobban a gyermekét, tudja az igényeit, szükségleteit, az óvodapedagógus pedig szakmai tudásával és nevelési tapasztalatával segíti a szülőket a nevelésben, a gyermekek fejlesztésében.

Óvodáink fő feladatuknak tekintik a szülői házzal való szoros, bizalom teli, együttműködő, partneri viszony kialakítását. Ebben a kapcsolatrendszerben az óvodapedagógus nevelőpartnerként van jelen.

Pedagógiai programunk sajátossága, hogy újszerű kapcsolatot hoz létre a közvetlen környezetével, hiszen új lehetőségeket kínál fel az óvoda-család kapcsolatában. A partnerkapcsolat konkrét cselekvésekben nyilvánul meg, így a folyamatnak a családok is aktív részesei és átélői / pl. családoknál együtt szüretelünk, kukoricát törünk, a nagyszülők megtanítanak bennünket a fonás, szövés, csuhébaba készítés fortélyaira, a falu pékjével közösen készítjük a búbos kemencénkben az új kenyeret, likas kalácsot, langallót, közösen veszünk részt ovigaléria megnyitókön, évszakzáró hangversenyeken, kerékpártúrákon, sportrendezvényeken stb.../.

Szemléletünk a kapcsolatteremtés-, és tartás hagyományos formáit nemcsak megtartja, hanem gazdagítja is. A szülők közösségét képviselő szervezetnek hatékony szerepe van a kapcsolattartás rendszerében.

Hagyományos kapcsolattartási, együttműködési formáink:

➤ Családlátogatások:

Célunk, hogy megismerjük a gyermekeket közvetlen környezetükben, tájékozódjunk a családi nevelés elveiről, szokásairól.

➤ Szülői értekezletek:

Célunk az óvodát, a csoportot, a gyermeket, a szülőket érintő legfontosabb nevelési témák, feladatok, programok, esetleges problémák, aktualitások megbeszélése.

➤ Beszélgető körök:

Célunk a szülők többségét érdeklő témák kötetlen jellegű megvitatása, igény szerint előadó meghívásával.

➤ Nyílt hetek, napok:

Célunk, hogy a szülő megismerje gyermeke csoportjának napi tevékenységét, az óvodapedagógusok munkáját.

➤ „Anyás befogadás”:

Célunk a gyermekek óvodai életbe való beilleszkedésének megkönnyítése.

➤ Féléves beszélgetések a gyermekek fejlődéséről-fogadóóra:

Célunk a gyermekek egyéni fejlődésével kapcsolatos információk átadása

Együttműködést-, és nevelést gazdagító tevékenységeink:

- közös séták, kirándulások
- terménygyűjtő utak
- társadalmi munkák
- kézműves délutánok, táborok, kiállítások
- játszóházak, családi sportnapok
- munkadélutánok

- évszakokhoz, jeles napokhoz kapcsolódó tevékenységek
- ovi-galéria megnyitók, évszak koncertek, ünnepek, rendezvények
- szülői igényfelmérések és elégedettségi, elégedetlenségi vizsgálatok

A közösen átélt élmények érzelmi többletet adnak gyermeknek, felnőttnek egyaránt. Az egymás felé fordulás, az egymásra figyelés új emberi kapcsolatokat is eredményez, a közös együttlétek alatt barátságok szövődnek a családok és az óvodapedagógusok között, vagyis mindenki gazdagabbá válik.

Az óvoda és az iskola kapcsolata

A gyermekek zavartalan iskolakezdése és beilleszkedése megkívánja a két közoktatási szféra jó együttműködését. Kapcsolattartásunk az iskolákkal rendkívül jó és tartalmas. Pedagógusaink közt szoros szakmai együttműködés és jó nevelőpartneri viszony alakult ki. Kapcsolatunkban a kölcsönös nyitottság, a bizalom, egymás munkájának az ismerete és megbecsülése érvényesül.

A kapcsolattartásunk formái:

- kölcsönös látogatások, ismerkedések
- tapasztalatcserék, visszajelzések a nevelőmunkáról
- közös szülői értekezletek, megbeszélések
- közös ünnepeken való részvétel /pl. karácsonyi, anyák napi műsorok, évfordulók, stb. /
- egymás rendezvényeinek a látogatása / pl. Báb-ovi, gyermeknap, játszóházak, ovigaléria megnyitók, évszak koncertek, stb. /
- „Hívogat az iskola” projekt.

Az óvoda és az egészségügyi hálózat kapcsolata

Óvodáink szoros kapcsolatban vannak a körzetükben lévő doktornővel, védőnővel és a fogorvossal. Kapcsolatunk rendszeres és folyamatos, ami megkívánja a gyermekek egészséges fejlődésének elősegítését.

A kapcsolattartásunk formái:

- A nagycsoportos gyermekek látogatása az orvosi és a fogorvosi rendelőbe, projekt keretében (pl. „Egészségedre!” projekt).
- szűrővizsgálatok megszervezése, lebonyolítása
- igény esetén kiscsoportban a védőnő vagy a gyermekorvos szülői értekezleten az egészséges életmód fontosságáról és a betegségek megelőzéséről tájékoztatja a szülőket

Az óvoda és a művelődési intézmények, helyi intézmények, szervezetek kapcsolata

Kapcsolatunk a helyi intézményekkel és szervezetekkel folyamatos és rendszeres. Az általuk szervezett rendezvényeken, programokon mindig részt veszünk / pl. karácsonyi műsor a templomban, falunap, anyák napi műsor, Öregek napja, játszóházak, bábszínház, stb. /. A könyvtárat a nagycsoportosaink egy évben többször is meglátogatják.

A kapcsolattartásunk formái:

- Kölcsönös látogatások, egyeztető megbeszélések.
- Egymás rendezvényein, programjain való részvétel.
- Folyamatos tájékoztatás.

Az óvoda és a fenntartó kapcsolata

A fenntartóval való kapcsolatunk egyrészt hivatalos, másrészt szakmai, segítő, támogató jellegű. Óvodánk a közeljövőben is igyekszik az egyetértésen alapuló és rendszeres kapcsolat fenntartására.

A kapcsolattartásunk formái:

- Hivatalos ügyekben az intézményvezető teszi meg a lépéseket.
- A törvényességi felügyeletet a jegyző látja el.
- Szakmai ellenőrzéseket a fenntartó által kirendelt szakértő végez.
- Városi és helyi szakmai programokon, rendezvényeken való kölcsönös részvétel.

Az óvoda és a gyermekvédelmi hálózat kapcsolata

Intézményünk gyermekvédelmi felelősei folyamatosan kapcsolatot tartanak a gyermekvédelemben érintett intézményekkel és a civil szervezetekkel. Ilyenek: a Polgármesteri Hivatal, a Családsegítő Központ, a Gyermekjóléti Szolgálat, a Gyermekvédelmi Szakszolgálat, a Városi Rendőrség Bűnmegelőzési Alosztály, a Városi Bíróság, a Családvédelmi Szolgálat, a Máltai Szeretetszolgálat, a Helyi Vöröskereszt, a Nagycsaládosok Egyesülete, a Gyámhivatal.

A kapcsolattartásunk formái:

- Folyamatos tapasztalatcserék, esetmegbeszélések, tanácsadás.
- Személyes és telefonos megbeszélések, egyeztetések, konzultációk.
- A gyermekvédelemmel kapcsolatos értekezleteken, továbbképzéseken való aktív részvétel.
- Közösén végzett családlátogatás.

Az óvoda és a pedagógiai szakmai szolgáltató kapcsolata

Az óvodáinkban dolgozó óvodapedagógusok rendkívül nyitottak és innovatívak, így a pedagógiai szakmai szolgáltató intézetekkel / Pedagógiai Intézet, pedagógiai főiskolák / rendszeres kapcsolatot tartunk.

A kapcsolattartásunk formái:

- Folyamatos és rendszeres tájékoztatás az induló továbbképzésekről, tanfolyamokról, tréningekről, szakirányú képzésekről.
- A képzéseken, előadásokon, szakmai programokon, rendezvényeken való részvétel.

Az intézmény és a pedagógiai szakszolgálatok kapcsolata

Pedagógiai munkánkat jelentős mértékben segítik a szakszolgálatok. Óvodáinkban logopédus foglalkozik a beszédhibás gyermekekkel. A logopédus minden év májusában elvégzi az 5 éveseknél a logopédiai szűrővizsgálatot, melynek eredményéről a következő év szeptemberében ad tájékoztatást.

A Nevelési Tanácsadó minden év májusában dyslexia-szűrő vizsgálatot végez minden 5 éves gyermeknél. A vizsgálat eredményéről az óvodát és a szülőket egyaránt tájékoztatják, valamint javaslatot tesznek arra, hogy melyik gyermek vegyen részt fejlesztő foglalkozásokon.

A Tanulási képességet vizsgáló szakértői és rehabilitációs intézettel a sajátos nevelési igényű gyermekek esetében konzultálunk. Elkészítjük a beutalókat, időpontot kérünk. A vizsgálatok elvégzése után a szülőnek és az óvodának megküldik a szakértői véleményt és a fejlesztési javaslatot.

A kapcsolattartásunk formái:

- Folyamatos visszajelzések, szakmai segítségadás.
- Továbbképzéseken való részvétel.
- konzultáció, eset megbeszélések

A központi óvoda referencia intézményi szolgáltatásainak kapcsolatrendszere

Igénybevevők köre:

A szolgáltatást elsősorban óvodák, valamint általános iskolák alsó tagozatainak ajánljuk. Az intézmény szolgáltatása partneri hálózatban működik, mely folyamatosan bővül.

A kapcsolattartásunk formái:

- Jó gyakorlat bemutatót kérő partnereink rendezésében fellépéseken való részvétel. (Kaposvári Egyetem, Helyi szervezetek, Megyei Könyvtár...)
- Referencia intézményi kapcsolattartási formák a pedagógiai szolgáltató kézikönyvben kerültek rögzítésre.

Kapcsolattartás a Kárpát medence magyar nyelvű intézményeivel

Óvodánk a külhoni magyar óvodákkal kapcsolatépítésre törekszik és-lehetőségei szerint- szakmai kapcsolatot tart fenn. (Első partnerkapcsolatunk: Csíkszereda Kisherceg Óvoda)

12. ÜNNEPEINK, HAGYOMÁNYAINK

Ünnepeink, hagyományaink jelentős alkalmak a gyermekek és az óvoda életében. A népi kultúra, a hagyományok, a nemzeti emberi értékek közvetítésére szolgálnak. Személyiség és közösségfejlesztő hatásuk van. Tartalmukban az évszakokhoz kapcsolódnak. A készülődés, a ráhangolódás egy-egy ünnepre, a távlatokban való gondolkodást fejleszti a gyermekekben és alakítja, erősíti az akarat, a kivárási képességét. A nevelési céljaink elérése mellett széles tevékenységi formákat, élményszerzési lehetőségeket is kínálunk ezen alkalmakkor. A közös tevékenységek a gyermekek fejlődésének serkentői, melyben az érzelmi átélés nagyon fontos. Arra törekszünk az ünnepeink szervezésekor, hogy ne legyenek mesterkéltek, hanem a környezethez illő formában valósuljanak meg, ezáltal valódi értéket közvetítsenek. A dalok, dalos játékok, gyermektáncok, kismesterségek, a zenei –, anyanyelvi –, vizuális nevelés terén tükrözzék a tájjelleget, az oda illő szokást, hagyományt.

(Óvodáink helyi hagyományait, jeles napjait lásd az éves feladattervben.)

13. NEVELÉSI PROGRAMUNK DOKUMENTÁCIÓI

Pedagógiai programunk dokumentációi a nevelőtestület közös gondolkodása, állásfoglalása alapján készült.

Elveink :

- az óvodai szakmai dokumentumok kapcsolata, egymásra épülése, összhangja
- az óvoda tevékenység gazdag életszervezése

Alapdokumentumaink :

- Kaposvári Festetics Karolina Központi Óvoda **Pedagógiai Programja**
- **Vezetői Munkaterv** (időkerete: 1 év)
- **Felvételi és mulasztási napló**
- **Csoportnapló** (időkerete: 1 év)
- Egyéni fejlődés, fejlesztés dokumentuma: **gyermektükör**, mely a megismerés – fejlődés – fejlesztés folyamatát tartalmazza (anamnézis, családdal kapcsolattartás, gyermekmegfigyelések, tervezett fejlesztés programja) (időkerete: 3-4 év)

Érvényességi rendelkezések

Az óvodai **pedagógiai program érvényességi ideje**: 2018. szept. 01-től visszavonásig.

Az óvodai pedagógiai program módosításának módja:

A nevelési programot módosítani a nevelőtestület bármely tagjának írásos kérése alapján a nevelőtestület 2/3-os többségi szavazatával, a szülők 80 %-os egyetértése esetén lehet. A módosítási kérés megvizsgálására egy három tagú pedagógusokból álló bizottságot kell létrehozni, mely bizottság a módosítással kapcsolatos minden lehetséges kihatást megvizsgál és a nevelőtestület elé tár, hogy kellő ismeretek birtokában történjen meg a döntéshozatal.

A módosítás lehetséges indokai:

- A program alapján végzett nevelőmunka nem kellő hatékonyságú. (Erre a rendszeresen végzett vezetői ellenőrzések során derülhet fény.)
- A törvényi, jogszabályi változások, helyi rendeletek a program módosítását teszik szükségessé.
- Szakmai munkában olyan lényeges változások, új igények jelennek meg, amelyek a módosítást indokolják.
- A helyi feltételek olyan mértékű változása, melyhez hozzá kell igazítani a programban leírtakat.

A módosítások során a legitimációs folyamatot be kell tartani, s az érdekegyeztetési feladatokat újra el kell végezni.

Nyilvánosság biztosítása:

A pedagógiai programot a központi óvoda vezetőjének, illetve a tagóvodák vezetőinek irodáiban kell elhelyezni – a központi óvoda vezetője által hitelesített másolati példányban.

Legitimációs záradék

Az óvoda pedagógiai programját a nevelőtestület tagjai **véleményezték és elfogadták:**

Kaposvár, 2018. szeptember 01.

P. H.

Jóváhagyta:

.....
Intézményvezető

Kaposvár, 2018. szeptember 01.

P. H.

A módosított pedagógiai programunk megvalósítása a fenntartó felé nem jár semmilyen többlet kiadással.